На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

№ 149 (501)

Чацвер, 20 жніўня 1998 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў
у тыдзень

Кошт: у кіёсках і крамах — 3000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

По поводу

Александр Потупа, вице-президент Белорусского Союза предпринимателей

С юбилейчиком!

Именно четыре года назад, 20 августа 1994 года, произошла *Великая Деноминация* — списание целого нуля с белорусских "зайчиков", просто изменение масштаба в 10 раз. И с тех пор мы имеем дело с бумажками, на которых обозначен тот номинал, который и следует упоминать вслух.

В сущности, это была вполне хулиганская реформация, оставившая черный след в душах главных бухгалтеров и их персональных компьютеров. Посреди месяца — скачок в отчетности! Впрочем, речь не о том.

Итак, 17 августа первого года президентства А.Лукашенко доллар США стоил 32800 белорусских рублей, немецкая марка — 21 066 руб.21 коп., российский рубль — 17 руб.60 коп. А 20 августа, то есть в день деноминации, соответственно — 3395, 2186,8 и 1,78. От этих цифр и надо отталкиваться, оценивая *четырехлетний президентский* путь. И, надо прямо сказать, "последствия *Великой Деноминации*" мы преодолели с хорошим запасом.

Доллар по официальному курсу нашего Нацбанка возрос за прошедшее время **в 13 раз**, марка — **в 11,5**, российский рубль — **в 4 раза**. По реальному внешнему курсу (это называется: для нерезидентов) доллар подскочил почти **в 33 раза**, а российский рубль — почти **в 9 раз**! По последним известным мне данным "зайчик" преодолел кросс-курс в **110 000** за 1 доллар. И, по правде говоря, не вижу сил, которые воспрепятствовали бы взятию рубежа в **120 000**.

Многолетними усилиями руководства "зайчик" стал практически полностью замкнутой валютой, не интересующей даже славяно-брато-союзную Россию, к которой привязано две трети нашего внешнеэкономического оборота.

Плюс взрывообразный финансовый кризис самой упомянутой союзницы.

Пора подводить печальные юбилейные итоги, воздавая должное мудрой многовекторной и крайне многословной экономической (и всякой иной!) политике президента А.Лукашенко.

Практически начисто разрушены отношения с Западом. Контакты с ведущими международными финансовыми институтами типа Всемирного банка и Международного валютного фонда сведены к прохладному знакомству издали.

Оттуда никто не подаст руку помощи, многократно покусанную.

Назойливая привязка к захлебнувшейся в воровстве планетарного масштаба и квазиреформенных благоглупостях России дает свои плоды. Ситуация очень напоминает гигантский самосвал, несущийся по горной российского качества дороге с привязанным к нему трактором "Беларусь". Внутри страны в основных чертах реставрирован тот еще режим с "руководящей и направляющей" *Президентурой*. Не желающей подлежать никакому реальному контролю и потому не способной к оперативной и реалистической корректировке курса.

В общем, с юбилеем, торжествующие товарищи и задержавшиеся на свой страх и риск господа! **Нас всех немножко деноминировали — так нам и надо.**

И братскую Россию — тоже с замечательным имперским юбилеем. Ровно 400 лет назад российские дружины разгромили хана Кучума и, как считается, окончательно покорили Сибирь. К которой с тех пор и прирастают их наследники. Судя по счетам в западных банках, процветанию Москвы и благоустройству сибирских просторов, прирастают хорошо. С большим аппетитом.

А ровно 30 лет назад — в ночь с 20 на 21 августа 1968 года — советские танки вошли в Чехословакию... Очень юбилейный месяц этот август.

Великая Деноминация продолжается.

Безбожники!

Воровали у детей

Операцию по задержанию расхитителей продуктов из пионерского лагеря "Колос" провели сотрудники отдела по борьбе с экономической преступностью Витебского районного отдела внутренних дел.

Сначала были обнаружены продукты питания (3 пачки сливочного масла, кетчуп, джем и т.д.) в машине директора лагеря. Затем предназначавшиеся детям продукты были найдены в кабинете бухгалтера. Ну а самый крупный "улов" оказался в домике сторожа, где жила шеф-повар. Там был обнаружен тайник, в котором хранились консервы, масло, сгущенное молоко и другие продукты. Огромный холодильник был забит мясом.

Заметая следы, работники кухни выбрасывали продукты за забор охраняемой территории лагеря. В лесу были найдены творог, печенье, молоко и кефир в пакетах, крупа и т.д. По предварительным подсчетам, у детей украдено продуктов на сумму около 40 миллионов белорусских рублей.

На снимках: *продукты питания, изъятые у директора и главбуха лагеря; продукты питания, найденные в лесу; шеф-повар и тайник, обнаруженный в домике, где она жила.*

Фото Александра ХИТРОВА, БелТА.

21 жніўня ў Мінску пройдзе акцыя пакаяння ў сувязі з 30-й гадавінай уводу савецкіх войскаў у Чэхаславакію

21 жніўня з 15.00 да 18.00 у Мінску пройдзе санкцыянаваная Мінгарвыканкамам акцыя пакаяння ў сувязі з 30-й гадавінай уводу савецкіх войскаў у Чэхаславакію. Пікет, арганізаваны актывістамі Хартыі-97, пройдзе ў скверы на скрыжаванні вуліц Няміга і Гарадскі вал. У ім будуць удзельнічаць некалькі непасрэдных удзельнікаў уводу войскаў у Чэхаславакію, якія адгукнуліся на заклік дэпутата Вярхоўнага Савета 13-га склікання капітана II ранга журналіста Валерыя Шчукіна прыгадаць падзеі 30-гадовай даўніны.

Як сказаў адзін з арганізатараў пікету Мікалай Халезін, "галоўная мэта акцыі — нагадаць людзям пра ганебныя старонкі нядаўняга мінулага і папрасіць прабачэння ў народаў Чэхіі і Славакіі".

Генадзь БАРБАРЫЧ.

Археолагі вядуць раскопкі на месцы ўзарванага ў 1936 годзе Свята-Успенскага сабору ў Віцебску

Археолагі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь вядуць раскопкі на месцы ўзарванага ў 1936 годзе Свята-Успенскага сабору ў Віцебску. Даследаванні знойдзеных тут рэштак старадаўняга падмурку дазволяць сучасным інжынерам-будаўнікам правесці намечанае аднаўленне храма ў найбольш дакладнай адпаведнасці з яго гістарычным "праобразам". Тым часам мясцовая праваслаўная епархія праводзіць збор ахвяраванняў на адраджэнне храма.

Яўген ГАЙ, БелаПАН.

SOS!

...Каб бараніць усё беларускае

Дарагія сябры, суайчыннікі, а таксама грамадзяне іншых краін, каму неабыякавы лёс беларускай мовы і культуры!

Наша краіна перажывае нялёгкі час. Нацыянальнае адраджэнне, якое шырока разгарнулася ў канцы 80-х і ў пачатку 90-х гадоў, сустрэла моцнае супраціўленне з боку антыбеларускіх сіл. Масава зачыняюцца беларускія школы і класы, скарачаюцца беларускамоўныя выданні. Былі выпадкі, калі людзей на вуліцах арыштоўвалі за тое, што яны размаўлялі па-беларуску.

У гэтых умовах Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны з'яўляецца практычна адзінай грамадскай непалітычнай арганізацыяй, якая бараніць усё беларускае.

Цяпер наша арганізацыя трапіла ў надзвычай цяжкае матэрыяльнае становішча. Спынена дзяржаўнае фінансаванне газеты "Наша слова", хутка ўжо год, як яна выходзіць за ахвяраванні сяброў ТБМ. Мы не можам знайсці сродкаў на выданне матэрыялаў навуковай канферэнцыі "Дыскрымінацыя беларускай мовы". Мінскі абласны гаспадарчы суд прад'явіў судовыя санкцыі па даўгах за арэндную плату за памяшканне сядзібы ТБМ.

Звяртаемся да Вас з просьбай аказаць Таварыству разавую матэрыяльную падтрымку. Загадзя ўдзячны прадпрыемствам, установам, арганізацыям, рухам і партыям, асобным грамадзянам, якія адгукнуцца на нашу просьбу. Спісы ахвярадаўцаў па іх жаданні будуць надрукаваныя.

Разліковы рахунак: **3015212330014 код 764** у Гардырэкцыі Белбізнесбанка г.Мінска.

Паштовы адрас: 220095, Мінск-95, паштовая скрынка №34 (Трусаву Алегу, першаму намесніку старшыні Рады ТБМ).

Сакратарыят Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны.

Отовсюду

Литва

Недобросовестность в строительстве нефтетерминала в Бутинге грозит серьезными последствиями для страны

Нефтетерминал в Бутинге должен быть построен качественно со всех точек зрения — экологической, технической и проведения работ, заявил президент Валдас Адамкус.

Комментируя публикацию в газете "Республика" о возможности экологической катастрофы в Бутинге из-за плохого качества строительных работ, президент заявил, что он не знал о недобросовестном строительстве терминала и понимает, что это грозит серьезными последствиями для страны.

Как отмечают авторы статьи, опубликованной в газете "Республика", Литве и Латвии грозит серьезная экологическая катастрофа, так как на нефтетерминале в Бутинге может произойти авария. Эксперты утверждают, что при производстве строительных работ проявлены халатность и недобросовестность. Также отмечаются недостатки в планировании и выполнении сварочных работ, отсутствие контроля за качеством.

В начале июля было замечено, напоминает газета, что сварочные швы на трубах покрываются защитным слоем не в соответствии с утвержденной процедурой. В этом случае, по мнению экспертов, трубы могут износиться раньше времени, следствием чего будут разлив нефти и заражение окружающей среды.

Налицо явное невыполнение договорных обязательств, и такая работа не должна быть принята, заявил глава государства. "Это очень серьезные факты. Мы не можем оставить их без внимания, поскольку имеем дело с экологическими проблемами, которые касаются не только нас, но и могут отразиться на отношениях с Латвией", — сказал В.Адамкус.

В.Адамкус заверил журналистов, что "мы сделаем все для того, чтобы строительные работы были выполнены качественно и терминал не нес в себе опасности ни для Литвы, ни для Латвии, как это и предусмотрено в проектах". Глава государства подчеркнул, что Литва желает иметь надежный и современный нефтетерминал. "Любой брак может разрушить эти планы, поэтому отныне за всеми работами наблюдение пойдет на самом высшем уровне".

В.Адамкус заявил, что намерен лично следить за тем, как исправляются допущенные ошибки и предотвращается возможность появления новых.

Таджикистан

Оппозиция предлагает вынести на суд народа вопрос о наличии в Конституции понятия "светское государство"

Руководство Объединенной таджикской оппозиции (ОТО) предлагает при внесении дополнений и изменений в Конституцию Республики Таджикистан вынести на референдум вопрос о сохранении в Основном законе страны понятия "светское государство".

В заявлении ОТО, в котором обосновывается эта инициатива, таджикская оппозиция подчеркнула необходимость уважения прав человека, национальных и религиозных ценностей, политических и мировоззренческих свобод.

"Мы выступаем за такое общество, в котором нет места национализму, местничеству, этническому, религиозному и политическому экстремизму", — говорится в заявлении ОТО.

В документе выражено убеждение в том, что в Таджикистане не должны действовать законы, которые под каким-либо предлогом запрещают или ограничивают политическую деятельность той или иной части граждан и навязывают обществу определенное мировоззрение.

По мнению ОТО, определение государственного строя как светского, записанное в статье 1 Конституции, противоречит другим статьям Основного закона, а также демократическим ценностям. Кроме того, наличие подобной нормы в Конституции, как считают авторы заявления, "не соответствует менталитету таджикского общества, что может стать причиной значительных проблем и многих противоречий".

Комментируя "Интерфаксу" заявление ОТО, госсоветник президента по связям с парламентом и правовым вопросам Халифбобо Хамидов отметил, что светский, демократический и социальный характер государства закреплен в первой главе Конституции, состоящей из 13 статей. Эти статьи, напомнил Х.Хамидов, не подлежат изменению даже на референдуме.

Молдова

Правительство поставило точку в дебатах о целесообразности транзита радиоактивных материалов из Болгарии в Россию

Правительство Молдовы дало официальное разрешение на транзит радиоактивных материалов из Болгарии в Россию.

Одновременно Кабинет министров решил отправить двух молдовских специалистов в Болгарию, чтобы они проследили за погрузкой радиоактивных материалов, которые предстоит везти транзитом через территорию Молдовы.

Таким образом, правительство поставило точку в дебатах относительно целесообразности разрешения этого транзита.

Правые партии выступали категорически против, мотивируя это тем, что проезд поезда представляет опасность для здоровья населения Молдовы.

Однако руководство парламента и правительства настояло на разрешении транзита в соответствии с подписанным соглашением между Болгарией и Россией. Согласно документу, радиоактивные отходы предполагается перевезти в начале сентября с атомной электростанции в Козлодуе (Болгария) на переработку в Арзамас. За транзит поезда через свою территорию правительство Молдовы получит от Болгарии 50 тысяч долларов, а в случае аварии — компенсацию в размере 5 млн. долларов.

На заседании правительства Молдовы несколько его членов выступили категорически против транзита.

Премьер Ион Чубук, выступая на заседании правительства, призвал членов Кабинета министров "не строить из себя патриотов и не препятствовать проезду поезда". Глава правительства указал на "недопустимость каких-либо акций протеста и блокирования железной дороги, так как в этом случае пострадает имидж Молдовы на международной арене".

Вице-премьер Николае Андроник отметил, что груз ошибочно называют "ядерными отходами", тогда как речь идет о переработанном топливе, которое, по мнению специалистов, не представляет особого риска для здоровья населения и не скажется на радиоактивном фоне.

По мнению Н.Андроника, проблема начинает приобретать политическую окраску и некоторые силы пытаются на этом заработать политический капитал. Он подчеркнул, что главная проблема, которую предстоит решить, — это проезд поезда через территорию Приднестровья. По его мнению, при желании Тирасполь может привлечь к себе внимание путем задержания поезда на своей территории.

Между тем экологическое движение Молдовы уже пригрозило блокировать железную дорогу на румыно-молдовской границе, чтобы не пустить поезд на территорию республики. Экологи намереваются призвать на помощь население.

У Гродзенскай вобласці будзе створаны першы ў Беларусі дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў, якія вярнуліся з месцаў пазбаўлення волі

У вёсцы Варняны Астравецкага раёна будзе створаны дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў, якія вярнуліся з месцаў пазбаўленя волі. Рашэнне аб гэтым прыняў Гродзенскі аблвыканкам. Незвычайны дом-інтэрнат будзе першай установай такога роду ў Беларусі і прыме 30 чалавек.

Ася КУНІЦКАЯ.

На палігоне пад Барысавам пачаліся падводныя ваджэнні танкістаў 120-й мотастралковай дывізіі

На палігоне "Белая Лужа" пад Барысавам (Мінская вобласць) на рацэ Бярэзіна пачаліся практычныя заняткі па падводным ваджэнні танкавых падраздзяленняў 120-й мотастралковай дывізіі Узброеных Сіл рэспублікі. Правядзенне падобных вучэбных мерапрыемстваў было прыпынена ў войсках некалькі гадоў таму. Выключэнне складалі толькі часці 28-га армейскага корпусу беларускага войску. У гэтым аб'яднанні падводныя ваджэнні праводзіліся рэгулярна.

Адначасова з падводным ваджэннем воінаў-танкістаў у "Белай Лужы" на Бярэзіне пройдуць і практычныя заняткі мотастралковых падраздзяленняў дывізіі па ваджэнні баявых машын пяхоты і бронетранспарцёраў на плаву.

Алег САКАЛОЎ, БелаПАН.

Здарэнні

Ртутная эпідэмія ў Віцебску

Надзвычайныя здарэнні са з'яўленнем у розных кутках Віцебска разлітай ртуці сёлета сталі нядобрай традыцыяй і паўтараюцца з пэўнай перыядычнасцю. Спецыялісты аварыйна-выратавальнага атрада "Віцязь" выязджалі на апрацоўку заражонай мясцовасці ў школу і на Полацкі рынак. Цяпер ім прыйшлося папрацаваць і на адной з гарадскіх вуліц, дзе было заўважана 800 грамаў разлітай атрутнай вадкасці. Выратавальнікам прыйшлося правесці апрацоўку тэрыторыі, каб адвесці ад людзей бяду. На шчасце, удалося знайсці яшчэ больш за 5 кілаграмаў ртуці ў сасудах, якую не паспелі выкарыстаць для чорнай справы. Пакуль аператыўныя мерапрыемствы не прывялі да затрымання асоб, якія займаюцца гэтымі небяспечнымі гульнямі.

Уладзімір КАПУСЦІН.

Трагедыя

Трапіў у пастарунак і загінуў

Нечаканая смерць маладога наваполаччаніна Сяргея Ганебнага ўзрушыла многіх жыхароў горада нафтахімікаў, бо нейкае дачыненне да трагедыі мела мясцовая міліцыя. Нябожчыка, які перад гэтым правёў вечар у рэстаране разам з сябрамі, дзяжурны нарад міліцыі забраў з абедзенай залы і павёз у медвыцвярэзнік. Аднак там не было ўжо ніводнага свабоднага месца, паколькі на многіх прадпрыемствах атрымалі зарплату і па традыцыі "замачылі" гэту падзею.

Адпусціць бы пры гэтым чалавека на падпітку, або, як практыкуюць у нармальных краінах, даставіць дадому, а разабрацца з парушальнікам парадку потым. У беларускай рэчаіснасці абавязкова трэба зламаць, прынізіць суайчынніка. Вось і С.Ганебнага прывезлі ў гараддзел міліцыі і кінулі ў камеру. Складана будзе ўстанавіць цяпер, якім чынам абыходзіліся з ахвярай у пастарунку і што ён адчуваў у той момант за кратамі. Вядома толькі, што пад раніцу дзяжурыўшы афіцэр, маёр А.Дуброўскі склаў пратакол аб дробным хуліганстве з нагоды таго, што ў рэстаране была разбіта міска. Пры гэтым як быццам некалькі разоў ударыў затрыманага дубінкай.

Калі над горадам развіднела, прыйшлося выклікаць "хуткую дапамогу", бо хлопец страціў прытомнасць. У бальніцы была зроблена аперацыя з прычыны чэрапна-мазгавой траўмы, але Сярожа так і не прыйшоў у сябе і праз 10 дзён памёр на бальнічным ложку. Па факту перавышэння службовых паўнамоцтваў пракуратурай узбуджана крымінальная справа. Не дачакаўшыся вывадаў судова-медыцынскай экспертызы і матэрыялаў расследавання, афіцэр міліцыі падаў у адстаўку. Але чалавека ўжо не вярнуць у многім з-за часцяком жорсткіх, неадэкватных дзеянняў работнікаў органаў правапарадку ў дачыненні да сваіх суграмадзян. Ёсць тут аб чым задумацца людзям у пагонах.

Уладзімір ШЫК.

Дзікунства

Д'ябальскія забавы ў ложку

Калі супрацоўнікі Полацкага РАУС затрымалі аднаго з жыхароў невялічкай вёскі раёна, яны былі шакіраваны ўчынкам гэтага гора-бацькі. 31-гадовы беспрацоўны ў сваім маральным падзенні зайшоў настолькі далёка, што ганебным чынам згвалціў сваю трохгадовую дачку. Па ўзбуджанай крымінальнай справе зараз праводзяцца неабходныя мерапрыемствы, неўзабаве суд вынясе суровы прыгавор. Гэтая дзіўная гісторыя нораваў нашых дзён прымушае аб многім задумацца.

Незадоўга перад гэтым судовая калегія па крымінальных справах Віцебскага абласнога суда прыгаварыла 29-гадовага жывёлавода з гэтага ж раёна А.Шура да 8 гадоў пазбаўлення волі за паўторную спробу згвалтавання вучаніцы 2-га класа. Крыху старэйшы за яго ўдавец з Бешанковіцкага раёна А.Цімафееў у другі раз адправіцца на нары за падобныя распусныя дзеянні. Здараецца, за тыдзень у вобласці фіксуюцца 3—4 такія злачынствы, і сёння не толькі маладыя дзяўчаты, але і пенсіянеркі не могуць адчуваць сябе ў поўнай бяспецы.

Віктар ШЫМЧЫК.

Надвор'е

Сіноптыкі нічым парадаваць не могуць

20 жніўня ў паўднёвай палавіне краіны, а 21—23 на большай частцы — дажджы, навальніцы, у асобных раёнах моцныя ліўні.

20—22-га ў паўднёвых і ўсходніх раёнах ноччу 11—16 градусаў цяпла, днём — 19—24 градусы цяпла. На паўночным усходзе краіны днём будзе цяплей — +22, +27 градусаў. 22—23 жніўня дзённыя тэмпературы тут знізяцца да 16—21 градуса цяпла, чакаецца град.

БелТА.

Спасибо!

За здоровьем — в "Дудутки"

Не перестает удивлять своих посетителей Музей материальной культуры "Дудутки", расположенный в тридцати километрах от Минска на реке Птичь. Единственная в республике ветряная мельница — старинный действующий экспонат, конюшня со знаменитыми рысаками, катание на ослике и прогулки на каретах — все это и многое другое можно увидеть только здесь. И еще ежегодные купальские "фэсты", где собираются многочисленные гости и почитатели старинной классической музыки. Изюминкой "фэста" в этом году стала презентация хлебопекарни, где старинный процесс печения хлеба отработан до мелочей от помола муки до выпечки хлеба по особому дудуткинскому рецепту. И этот спектакль хлебопечения со старинными обрядами показывают посетителям Музея. На очереди открытие сыродельни на базе местной животноводческой фермы.

Этим летом фирма "Полифакт" и ООО "Дудутки-тур" в очередной раз удивили всех. На целый месяц они "отдали" Музей детскому лагерю под поэтическим названием "Ля млына". 30 ребятишек 9—13 лет, часть из них сироты, остальные из малообеспеченных, социально не защищенных семей из Минска и Минской области отдохнули здесь и поправили свое здоровье. А заодно и приобщились к ремеслам Музея: познали секреты гончарного мастерства, старинной кузницы, научились ухаживать за лошадьми, ездить верхом и грести на лодке. А еще дети собрали гербарий и постигли науку флористику.

Помочь осуществить эту идею оздоровления Музею помогли спонсоры — гражданин Голландии Виллем Мидделкооп и АКБ "Инфобанк". За что им огромное спасибо! Ну а Музею — так держать!

Галина ШАРАЕВА.

На снимках: *в кузнице Музея материальной культуры "Дудутки" ребята мастерили с удовольствием; поднятие флага на линейке.*

Адкрытым тэкстам

Мятламанія,

альбо Што хаваецца за арганізацыяй прэзідэнцкіх паездак у народ

Пра мяркуемую паездку прэзідэнта А.Лукашэнкі на Пастаўшчыну ў райцэнтры загаварылі ўжо сёлетняй вясной. Скептыкі казалі, што ён не прыедзе, бо год назад сюды ўжо наведаўся і болей тут няма чаго кіраўніку дзяржавы рабіць. Але калі за тыдзень да ягонага візіту ў горадзе пачалі актыўна мясці вуліцы і наводзіць усюды парадак, усе зразумелі: хутка трэба чакаць высокага госця. Неўзабаве было афіцыйна аб'яўлена, што ў ходзе рабочай паездкі А.Лукашэнка азнаёміцца з уборкай ураджаю, станам гандлю і забеспячэннем насельніцтва прадуктамі і прамтаварамі, а затым наведае нацыянальны парк "Браслаўскія азёры".

Паставы ў пачатку лета ўжо актыўна ўпрыгожвалі ўсёй грамадой, калі рыхтаваліся прыняць традыцыйны міжнародны фестываль народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік". Стараюцца і астатні час паўсюдна падтрымліваць чысціню і парадак, бо гэта з'яўляецца зонай асаблівай увагі раённай улады. Тым не менш напярэдадні візіту "народнага прэзідэнта" ў мястэчку назіраўся ніколі нябачаны ажыятаж. Нават у нядзелю пад дажджом працягвалі фарбаваць чатырохпавярховы будынак райвыканкама, не спыняліся рамонтныя работы на цэнтральным гастраноме глыбокай ноччу.

Іншы раз гэтая мітусня з генеральнай чысткай набывала анекдатычныя формы. Бетонную сцяну мясакамбіната бялілі тройчы. Спачатку праца не заладзілася з-за дажджу, які змыў фарбу. Толькі перамалявалі, як машыны запэцкалі сцяну бруднай вадой з лужынаў. Суседзі насупраць з псіхіятрычнай бальніцы паступілі прасцей і з дапамогай персаналу і хворых анучамі памылі да ночы свой участак бетоннага плоту. Яшчэ за суткі да сустрэчы госця са сталіцы служачыя, нібы мурашы, мылі вокны, рабочыя мялі вуліцы і тратуары — усюды наводзілі адмысловы глянц. Зразумела, прыйшлося патраціць немалыя грошы, але ж пасля гэтага горад нібы памаладзеў і крыху набыў еўрапейскі лоск.

Ва ўсялякім разе прайсціся па ім было прыемна. Не пашанцавала толькі аўтамабілістам, бо для іх рух у цэнтры быў перакрыты. Аднак у большасці магазінаў назіраліся вялізныя чэргі. Людзі, навучаныя нядаўнім савецкім мінулым, разлічвалі, што ў крамы будзе завезена шмат чаго. Гандляры сапраўды пастараліся, і ў продажы былі 7—8 гатункаў каўбас, сардэлькі, сасіскі, вяндліна. Вось толькі самая танная з іх каштавала больш за 100 тысяч рублёў за кілаграм...

Натоўп сабраўшыхся на плошчы Леніна быў такі вялікі, што склалася ўражанне, што значная частка горада не працуе. Так яно і ёсць на самой справе, бо ўзровень беспрацоўя тут — адзін з самых высокіх па краіне. Працяглы час застаюцца без працы каля дзвюх тысяч чалавек, на адно свабоднае месца прэтэндуюць 27 такіх абяздоленых. Не ўдалося прэзідэнту "запусціць заводы", як абяцаў перад выбарамі. На буйнейшым мясцовым прадпрыемстве — заводзе радыёкампанентаў "Беліт" — з 1600 работнікаў цяпер засталося менш за 500 працуючых, і заняты яны толькі 4 дні ў тыдзень.

Акрамя гэтага прадпрыемства са стратамі працуюць шклозавод "Гута", завод жалезабетонных вырабаў, у заняпадзе кансервавы завод, дзве меліяратыўныя арганізацыі, аўтапрадпрыемства, камунальная гаспадарка. Няпростая сітуацыя і ў сельскай гаспадарцы: 6 калгасаў знізілі вытворчасць малака і мяса, 10 калектываў, у тым ліку аграбудфірма "Рассвет", нават не пачалі ўзводзіць жыллё з-за адсутнасці сродкаў. Намячалася ж прэзідэнцкай праграмай да канца года ўзвесці ў кожнай па 4 дамы. У 16 гаспадарак раёна ўраджайнасць збожжавых — у межах 16—18 цэнтнераў з гектара. Але аб гэтым дзяржаўныя газеты, радыё і тэлебачанне прамаўчаць, а будуць звыкла трубіць аб правільнасці ўзятага курсу, эканамічным росце і ўздыме.

Людзі, што сабраліся сустракаць "бацьку", між тым гаварылі, як цяжка стала жыць, і цярпліва чакалі, што ён скажа на гэты конт, ці абнадзеіць. Чакаць жа ім прыйшлося доўга, бо верталёт прызямліўся на аэрадроме мясцовай пагранічнай эскадрыллі каля 11 гадзін дня. Са свістам пранёсся па вуліцах прэзідэнцкі картэж з чорных лімузінаў і машын аховы. Не спыніўся, каб хоць павітаць людзей "усенародна абраны". Ён паляцеў аглядаць палі, малочны завод пасля рэканструкцыі. Нарэшце змаглі перавясці дух здаровыя малайцы ў камуфляжнай форме, якім прыйшлося папацець на сонцы.

Пэўна, зразумеўшы сваю памылку, прэзідэнт праз якую гадзіну зноў з'явіўся на плошчы і хвілін з 15 пагутарыў з натоўпам. Людзі паскардзіліся яму на адсутнасць работы, малыя пенсіі, папыталіся пра перспектывы жыллёвага будаўніцтва, узнялі іншыя дробныя пытанні, якія А.Лукашэнка зусім справядліва парэкамендаваў вырашыць з мясцовай "вертыкаллю". Быў на гэтай сустрэчы яшчэ адзін цікавы момант.

"Мы ўсе Вас, Аляксандр Рыгоравіч, любім, а вось мясцовага кіраўніка Чэпіка — не", — пачуліся галасы гараджан. Пачуць такое ад народа напярэдадні свайго заўтрашняга 50-гадовага юбілея стала цяжкім маральным ударам для паўнамоцнага прадстаўніка прэзідэнта ў гэтай мясцовасці. У адрозненне ад кіраўніка дзяржавы, ягоныя прыхільнікі памятаюць, хто ў рашаючы момант прыняцця Канстытуцыі прапанаваў устанавіць узроставы рубеж для абрання беларускага прэзідэнта не маладзей за 45 гадоў. Калі б тая прапанова, агучаная менавіта В.Чэпікам, прайшла, хто б сёння ведаў пра дэпутата са шклоўскага саўгаса?

У большасці сваёй плошча гудзела, здзіўленая прыгажосцю Лукашэнкі як мужчыны, а таксама ягонай выдатнай формай і загартоўкай. Праўда, нямала сустрэў я людзей зусім з іншым настроем. Адзін дзядок злаваўся, што спазніўся на прыём да ўрача ў бальніцу, бо на гэты момант рух аўтобусаў быў часова прыпынены. Некаторыя абураліся, колькі ж народных грошай патрабуюць гэтыя пышныя наведванні рэгіёнаў і што яны могуць змяніць да лепшага ў нашым няпростым жыцці. "У цэнтры такая паказуха, — гаварылі мне пастаўчане, — а на асобных вуліцах — лужы, гразь, выбоіны. Там, канешне, не павезлі б Лукашэнку".

Падалося і мне, што прыехаў ён сюды больш не з практычнай, а, хутчэй, з азнаямленчай мэтай. Не надта цікава паслухаць тых жа рабочых з завода "Беліт" або сельскіх працаўнікоў з калгасаў "Праўда", "25-ты партз'езд", "Сцяг перамогі" і іншых, якія апынуліся сёння ў няпростай эканамічнай сітуацыі. Ды і шчыра адказаць, гледзячы ў вочы людзей, як жыць далей, як выйсці з крызісу, Лукашэнку было б няпроста. Зразумела, калі не размаўляць звыклымі штампамі, разлічанымі больш на знешні, прапагандысцкі эфект.

...Найбольш удала на гэты конт выказаўся ў размове са мной адзін ветэран. "Няўжо Лукашэнку так даспадобы гэтыя "пацёмкінскія вёскі", што паслужліва ўзводзяць перад ім?" — не мог зразумець стары чалавек. А вось за польскім часам, расказваў ён мне, калі ў Паставы прыязджалі высокія госці з Варшавы ці Вільні, жыхары свядома нічога не рабілі для арганізацыі сустрэчы-паказухі. Нават вуліцы не падмяталі і апраналіся ў горшае. А то візіцёры маглі ўявіць, што занадта добра жывуць людцы, і падаткі павысіць. Варта, каб і цяперашняе пакаленне хутчэй зразумела, што нельга спадзявацца на нейкае там цуда, а больш разлічвала на ўласны розум, сілу і працу. Тады і зможам мы рэальна змяніць жыццё да лепшага.

Уладзімір ШЫК.

Віцебская вобласць.

Скоро в школу

Комплект учебников — каждому!

Пока школьники отдыхают, укрепляют здоровье, взрослые строят и ремонтируют для них классные помещения, печатают учебные пособия и другую литературу, словом, делают все, чтобы 1 сентября стало действительно праздником для детворы.

Коллектив Минского полиграфического комбината имени Якуба Коласа, как всегда, взял на себя основную нагрузку по выпуску школьных учебников. Из ста наименований 73 уже выпущены, еще 25 предстоит освоить в августе.

Печатники уверены, что заказы издательств "Вышэйшая школа", "Народная асвета", "Аскар" и других выполнят вовремя.

На снимке: *учебники, выпускаемые Минским полиграфическим комбинатом имени Я.Коласа.*

Фото Геннадия СЕМЕНОВА, БелТА.

Бронзавы бюст Адама Міцкевіча будзе ўстаноўлены ў Гродне

Бронзавы бюст Адама Міцкевіча будзе ўстаноўлены ў Гродне перад будынкам Саюза палякаў Беларусі. Грошы на стварэнне помніка выдзелілі спонсары з Варшавы, у тым ліку і ўлады польскай сталіцы. У сваю чаргу беларускі бок павінен узвесці пастамент для бюста і добраўпарадкаваць тэрыторыю вакол будучага помніка. Плануецца, што бюст Адама Міцкевіча будзе ўстаноўлены ў кастрычніку.

Ася КУНІЦКАЯ.

З 15 жніўня ў Беларусі на 10 працэнтаў павышаны цэны на белую гарэлку

З 15 жніўня ў Беларусі ў сярэднім на 10 працэнтаў выраслі цэны на белую гарэлку. Цяпер, напрыклад, паўлітровая бутэлька гарэлкі "Два буслы" у рознічным гандлі каштуе 73.600 рублёў, "Рускай" — 75.400, "Пшанічнай" і "Сталічнай" — 75.600, "Крышталь-100" — 81.700, "Белая Русь" — 85.500, "Крышталь-Люкс" — 85.800 рублёў. Цана бутэлькі можа быць рознай у залежнасці ад яе тыпу. За апошнія два месяцы белая гарэлка ў Беларусі падаражэла ўжо на 20 працэнтаў.

Дзмітрый УЛАСАЎ, БелаПАН.

Резонанс

Самоотверженный огненный акт витебского правозащитника Алексея Филипченко воспринят белорусским обществом неоднозначно. "Народная воля" доводит до читателей один из поступивших откликов.

Заявление правления белорусской секции Международного общества прав человека

Правление белорусской секции Международного общества прав человека выражает сожаление по поводу трагической смерти правозащитника Алексея Филипченко и выражает соболезнование его родным. Позором покрыли себя те, кто в Новополоцке создал такую ситуацию, при которой стало возможным это событие. Естественно, возникает вопрос: могут ли оставаться и далее на своих должностях все те, кто издевался, осмеивал А.Филипченко, другими словами, толкнул его на такой шаг?

Поступок правозащитника из Новополоцка — яркое подтверждение того, что проблема прав человека в нашем обществе имеет свою актуальность и требует активизации усилий многих людей, общественности в целом. Оставаться один на один с теми, кто издевается над человеческим достоинством, безразличен к судьбе простого человека, понимает только один язык — язык власти или больших денег, опасно и даже смертельно.

БС МОПЧ выступает за мирные, ненасильственные методы борьбы за права человека. Мы поддерживаем всех тех, у кого фактически отобраны права, униженных и оскорбленных, активистов движения за права человека и решительно осуждаем тех, кто их нарушает, пытается узаконить эти нарушения, злоупотребляя при этом властью, в том числе и судебной, заявляет инакомыслящему: "Что мне ваша Конституция!".

Иван Котляр,
председатель правления белорусской секции Международного общества прав человека, профессор Брестского государственного университета.

Страницы истории

Игорь УСТИМЕНКО

Диверсии Антифашистской лиги

17 июля 1936 года радиостанция города Сеута в испанском Марокко передала сообщение: "Над всей Испанией безоблачное небо". Эта вполне безобидная фраза послужила сигналом для начала фашистского мятежа, возглавленного генералом Франсиско Франко. Испания раскололась на два лагеря — франкистов и республиканцев. Вспыхнула гражданская война, которая, как и все гражданские войны, велась жестоко, кроваво, без правил и ограничений.

Мятеж расколол на две части не только испанское общество, но и весь мир — на тех, кто поддерживал испанскую республику, и тех, кто оказывал помощь франкистам. Это содействие носило разнообразные формы — политические, экономические и военные. Советский Союз принадлежал к числу одних из самых активных и влиятельных сторонников республики. В качестве добровольцев в Испанию прибыло около 2 тысяч советских летчиков, танкистов, артиллеристов и моряков. Советские суда доставили 648 самолетов, 467 танков и бронемашин, 1526 орудий и минометов, более 20 тысяч пулеметов и полмиллиона винтовок, не считая снарядов, авиабомб, патронов и гранат.

Старались по мере сил помочь и страны демократии. Далекая Мексика прислала 155 орудий и боеприпасы на сумму 1,5 миллиона долларов. Кое-что поставили Англия и Франция, но в основном их помощь носила гуманитарный характер — продовольствие, медикаменты и прочее. Даже Польша отправила в Испанию 72 старых танка "Рено-17".

Но все же эта помощь не шла ни в какое сравнение с той, которую франкистам оказывали Германия и Италия. Гитлер и Муссолини открыто поддерживали "младшего брата" Франсиско Франко. Италия прислала 250 тысяч "добровольцев", Германия — 50 тысяч, в том числе знаменитый воздушный легион "Кондор". Только Муссолини передал Франко 759 самолетов, 950 танков, 3396 орудий и минометов. Итальянские самолеты сбросили на испанские города 11.585 тонн авиабомб. Мир потрясла трагедия Герники, стертой с лица земли в ходе воздушного налета фашистских бомбардировщиков.

В этих условиях свой моральный выбор делали не только страны, но и отдельные люди. Многие из тех, кто понимал растущую угрозу фашизма, отправились в Испанию, чтобы с оружием в руках воевать в составе интернациональных бригад. Другие всемерно старались помешать притоку оружия и боеприпасов франкистам. Немалую роль здесь сыграли антифашистски настроенные моряки и докеры. Их профсоюз под названием "Международная организация объединенных моряков и докеров" был создан еще в 1935 году. Это была крупная разветвленная организация, включавшая в себя представителей 22 независимых и 19 колониальных стран. В 47 крупных портах мира имелись ее интерклубы, где среди плавсостава велась социальная, политическая и развлекательная работа.

Известие о фашистском мятеже в Испании было воспринято членами Союза однозначно. Внутри организации была создана Антифашистская лига, поставившая своей целью организацию бойкота судов, плававших под флагами фашистских стран. Возглавили ее коммунистически настроенные лидеры из Германии и скандинавских стран — Эрнст Волльвебер, Свен Лассе Линдеррот, Вольдемар Вернер и Адольф Байер. На первом этапе большую помощь Лиге оказывали 20 членов Коммунистической партии Германии во главе с Михаэлисом.

Решено было не останавливаться и перед такой крайней мерой, как осуществление диверсий на судах, перевозящих из Италии и Германии оружие для Франко. Поначалу на них организовывались поджоги, но это давало малый эффект. Тогда перешли к закладке бомб с часовым механизмом. Их устанавливали в грузовых трюмах, угольных бункерах или холодильной установке, поближе к борту, но с расчетом, чтобы взрыв причинил минимальный ущерб экипажу.

Первым в бухте Таранто взорвалось и затонуло итальянское судно "Фельче". Груз из автомобилей и запасных частей к ним так и не дошел до армии франкистов. За ним последовал японский пароход "Тадзима Мару". Следуя из Германии, он зашел в Роттердам, где боевая группа Лиги и установила на нем мину. Судно затонуло. Один за другим прогремели взрывы на немецком судне "Клас Бёге", голландском "Вестпляйн", японском "Кадзи Мару", румынском "Бессарабия" и ряде других.

Отлично была налажена и служба разведки. Докеры Гамбурга передавали руководителям Лиги информацию о грузах на судах, их маршрутах и времени отплытия. При необходимости закладывали и мины. В 1937 году члены группы были выслежены и арестованы гестапо. Двенадцать из них были приговорены к смертной казни, остальные — к длительным срокам тюремного заключения.

С началом второй мировой войны деятельность группы еще более осложнилась. В Германии зверствовало гестапо и большинству подпольщиков пришлось перебраться в нейтральные Данию и Норвегию. Но акции продолжались. Конспирация была поставлена на самом высоком уровне. В Париже находилась типография, где изготовлялись поддельные документы. Все члены группы имели подпольные псевдонимы. Секретная переписка велась невидимыми чернилами из молока, лимонного или лукового сока. Если по делам организации ее членам приходилось проезжать через территорию Германии, то с каждой остановки в Копенгаген отправлялась открытка. Если открытка не приходила, становилось ясно, что курьер арестован.

Все эти меры предосторожности давали свои результаты. Взрывы на судах фашистского блока продолжались. Гестапо с ног сбилось, разыскивая их организаторов. Один из тогдашних руководителей гестапо Гейдрих 10 августа 1940 года докладывал Гиммлеру: "Разбросанным по всей Европе коммунистическим группам террористов следует приписать случаи саботажа (по-немецки "саботаж" и "диверсия" имеют одинаковое значение. — **И.У.**) на 16 немецких, 3 итальянских и 2 японских судах. Две лучшие из них единицы были уничтожены полностью. Преступники пробовали поначалу уничтожать суда путем поджога, хотя этот метод не давал полной гарантии уничтожения объекта, но вскоре стали использовать и взрывчатые материалы... Их главные базы размещаются в портах Гамбурга, Бремерхафена, Гданьска, Роттердама, Амстердама, Копенгагена, Осло, Таллинна и Риги.

Диверсионные группы, сформированные в Голландии, Бельгии и Франции, действовали под руководством голландского коммуниста Йозефа Римбертуса Шаапа, возглавлявшего интерклуб в Роттердаме. В Гамбурге его непосредственным подчиненным был давний лидер союза портовиков Карл Баргстед, ответственный за техническую сторону мероприятий. Взрывчатые материалы, необходимые для осуществления диверсий, доставлялись из Скандинавии на судах-рудовозах.

Полицейское расследование привело к задержанию 24 коммунистических активистов, в том числе голландской диверсионной группы Ахилле Бегуина и руководителя бельгийской группы Альфонса Фихтельса. Шаап был схвачен 1 августа датской полицией".

В апреле 1940 года немецкие войска высадились в Дании и Норвегии, в мае — июне капитулировали Бельгия, Голландия и Франция. Условия для действий Лиги еще более ухудшились. В Копенгагене в связи с 23 случаями диверсий на немецких судах был арестован ряд моряков и докеров порта. В мае Волльвебер вместе с оставшимися членами Лиги был вынужден перебраться в Швецию.

Нельзя сказать, что этот выбор был удачным. Швеция не хотела осложнений с Германией, и Волльвебер сразу же попал под наблюдение шведской полиции. 18 мая его арестовали и посадили в тюрьму, где он находился до 15 ноября 1944 года. По желанию советского руководства его переправили в СССР. Забегая вперед, скажем, что после войны Волльвебер стал одним из руководителей госбезопасности ГДР.

Несмотря на арест руководителя, оставшиеся на свободе члены группы продолжали действовать. Их деятельность активизировалась после нападения Гремании на СССР. В июне 1941 года шведской полицией была предотвращена попытка диверсии на финском судне "Фигге" в одном из шведских портов (Финляндия также воевала против СССР). 14 сентября в Хельсинки в результате диверсии взорвались немецкие тральщики R-60, R-61 и R-62, серьезно повреждены морские буксиры "Пассат" и "Фён". Погиб 61 немецкий моряк. Почти одновременно со взрывами в Хельсинки прогремели взрывы на шведской морской базе Хоршфьярден под Стокгольмом. Здесь 17 сентября от взрывов погибли шведские эсминцы "Гётеборг", "Клас Хорн" и "Клас Уггла" и 33 члена их экипажей. Комиссия, проводившая расследование, предположила, что диверсию совершили члены группы Волльвебера в отместку за конвоирование немецких судов с военными грузами шведскими боевыми кораблями.

Однако движение уже шло на убыль. Часть активистов была арестована, часть явилась с повинной, как шведский рабочий-горняк Цедер. Последний сам явился в полицию города Лулео и принес три медные трубки для "адской машины". Достать же взрывчатку на руднике было проще простого.

Последней акцией Лиги был поджог немецкого лайнера "Бремен" в порту Бремерхафен, после чего акции прекратились. И хотя подпольщики-интернационалисты многого не успели сделать, они внесли свой вклад в победу человечества над фашизмом.

Ну а что же советские граждане? Они, как и их европейские товарищи, не сидели сложа руки. Моряки, подпольщики и даже военнопленные в портах на оккупированной территории Советского Союза организовывали диверсии на судах и кораблях фашистского рейха. Так, в Севастополе 7 ноября 1943 года (обратите внимание на дату) они уничтожили немецкий пароход "Орион" и повредили сетевой заградитель NT-37. Была предпринята попытка диверсии на итальянской карликовой подводной лодке. 25 июля 1944 года в Таллинне советские военнопленные взорвали груженный боеприпасами немецкий транспорт "Нордвинд". Взрыв был настолько ужасен, что разрушил часть порта, погибло около 200 немцев и эстонцев, а также часть военнопленных, не посвященных в план операции. И этот список можно еще долго продолжать. Борьба с фашизмом набирала силу, и в ней каждый делал то, что мог...

Личный взгляд

Как ни странно, но именно идеи, которые вначале кажутся абсурдными, часто становятся определяющими.

Традиционный взгляд не терпит ростка нового, этого "гадкого утенка". Сожгли на костре ученого, который первым сказал, что земля вертится, ссылали в гулаги тех, кто защищал "продажную девку империализма" — генетику, смеялись над недоучкой ефрейтором Гитлером, а как хохотали белорусские депутаты над выступлениями своего коллеги Лукашенко...

Словом, хочется поделиться некоторыми "абсурдными" рассуждениями. А точнее было бы сказать — нетрадиционными.

1. Откуда опасность?

Опасность имеет одну особенность. Она приходит внезапно и совсем не с той стороны, с которой ее ждут.

Многие мировые политики и аналитики видят ее в ухудшении экологии, расползании ядерного оружия, исламе... Но, однажды проснувшись и увидев в кремлевском кресле Александра Григорьевича, размахивающего ядерным чемоданчиком, поймут, что до экологической катастрофы человечество вряд ли доживет. Найдется много специалистов с учеными степенями и общественным признанием, которые нам подробно объяснят, почему это произошло.

Но лучше все же об этом задуматься сейчас, когда еще есть возможность подправить будущее.

Пожалуй, каждый человек, да и общество в целом, всегда мечтали заглянуть в завтрашний день. С этой целью пытались даже придумать "машину времени". Но ключи от будущего у нас давно есть. Это наш ум. Давно доказано, что когда есть два известных, то всегда можно определить третье неизвестное. Нам известно наше прошлое и наше сегодняшнее. Через них можно уверенно протянуть нить в третье — в будущее.

И вот она, эта "умственная нить" выводит в кремлевское кресло А.Г. Будь то выборы, будь то очередной путч, вариант с его участием — довольно проходной. Российская глубинка, по прикидкам независимых экспертов, готова до 80—90% своих голосов отдать за Лукашенко.

Но Запад не хочет в это верить. Три года назад на крупнейшем Берлинском форуме, который собрал аналитиков и политиков почти со всех европейских столиц, подобные рассуждения вызвали улыбку. Повторю, за восемь лет до начала второй мировой войны лучшие умы из этих же столиц пренебрежительно посмеивались над ефрейтором Гитлером.

Нетрудно заметить, что сейчас главное в деятельности белорусского президента — не экономика, не наука, а постоянная борьба с оппозицией и инакомыслием. Он живет не созиданием, а борьбой, в этом суть его личности. Оказавшись в кремлевском кресле, он сможет лишь расширить рамки этой борьбы на российские регионы и другие страны. На что-то другое он просто не способен. Только вместо резиновой дубинки у него уже будет ядерная кнопка.

Иван МАКАЛОВИЧ.

Продолжение следует.

Камандаванне Ваенна-паветраных сіл Беларусі прапануе пазабюджэтныя шляхі фінансавання шэрагу відаў узброеных сіл

Улічваючы рэальныя эканамічныя магчымасці дзяржавы, камандаванне Ваенна-паветраных сіл Беларусі прапануе пазабюджэтныя шляхі фінансавання ВПС рэспублікі. Аб гэтым паведаміў камандуючы ВПС генерал-маёр Сяргей Булыгін.

Па яго словах, "прааналізаваўшы колькасць паветраных суднаў, якія маюць ВПС, мы зрабілі вывад, што самалётны і верталётны парк можна скараціць". Пры гэтым "скарочаную" тэхніку "не проста вывесці за штат, а прапанаваць для рэалізацыі на рынак узбраення". Частку выручаных сродкаў, лічыць С.Булыгін, "можна было б пусціць на аднаўленне рэсурсу астатняй тэхнікі, г.з. закупіць новыя сістэмы і агрэгаты, авіяцыйныя рухавікі, якія ў Беларусі, на жаль, не выпускаюцца.

Яшчэ адзін шлях пазабюджэтнага фінансавання ВПС, па словах камандуючага, заключаецца ў актыўным прыцягненні парка транспартных самалётаў і верталётаў да перавозак грузаў у інтарэсах народнай гаспадаркі. У гэтым выпадку і з улікам магчымасці выкарыстання атрыманых за гэтыя работы фінансавых сродкаў, як сцвярджае С.Булыгін, мела б месца двайная карысць. Па-першае, атрыманыя сродкі сталі бы "вялікай дапамогай у падтрыманні парку тэхнікі ў спраўным стане, і па-другое, лётчыкі мелі б неабходны налёт гадзін і вялікую натрэніраванасць".

У ліку іншых накірункаў пазабюджэтнага фінансавання камандуючы назваў атрыманне сродкаў за пошукава-выратавальнае забеспячэнне палётаў паветраных суднаў па рэспубліцы, ускладзенае цяпер выключна на ВПС, вызваленне авіярамонтных прадпрыемстваў ад падатку на дабаўленую вартасць і вядзенне з дзяржавай рэальных разлікаў за здачу лома каляровых і каштоўных металаў, якія ўтрымліваюцца ў састарэлай тэхніцы.

Алег САКАЛОЎ.

Гомельскі тлушчавы камбінат спыніў працу з-за адсутнасці сродкаў на закупку сыравіны

Ужо цэлы тыдзень Гомельскі тлушчавы камбінат не працуе з-за адсутнасці сыравіны — алею. У прадпрыемства няма сродкаў, каб закупіць сыравіну па сусветных цэнах, на што штомесяц патрабуецца 4 мільёны долараў ЗША, а расійскія і ўкраінскія пастаўшчыкі прапануюць алей па цэнах, якія не дазваляюць камбінату з-за ўстаноўленага ўзроўню інфляцыі ў 2 працэнты ў месяц працаваць з прыбыткам.

Рост цэн на алей прывёў да таго, што па выніках першага паўгоддзя рэнтабельнасць прадпрыемства склала ўсяго 1,6 працэнта. У апошні час з-за перабоеў у працы Мінскага маргарынавага завода Гомельскі тлушчавы камбінат быў вымушаны адзін задавальняць патрэбы рэспублікі ў тлушчавай прадукцыі, зразумела, наколькі дазвалялі магчымасці. Цяпер кіраўніцтва прадпрыемства сумесна з Міністэрствам сельскай гаспадаркі і харчавання, канцэрнам "Белдзяржхарчпрам" і ўрадам краіны спрабуе знайсці выйсце са становішча, працаўнікі камбіната адпраўлены ў неаплачваемы адпачынак да 7 верасня.

Ірына МАКАВЕЦКАЯ, БелаПАН.

Паралелі

"Ах, какая ты зараза, Отказала мне два раза..."

У многіх дужа папулярных "бальшавіцкіх" песнях столькі бязглуздзіцы, што, слухаючы іх цяпер, нават злосць прападае, дзівішся, як такое можна было "тварыць":

Смело мы в бой пойдем
За власть Советов —
И, как один, умрем
В борьбе за это.

Уяўляеце? Усе памерлі ў вялікім змаганні за Саветы. І... нікога не засталося пасля таго "бою". Каму ў такім разе спатрэбілася б "власть Советов"?

У песнях таго часу, закліканых выхоўваць адданасць камуністычным ідэалам, напісаных у парыве той жа адданасці, — безліч недарэчнасцей, недакладнасцей, супярэчнасцей. У адной з іх расказваецца, як "сотня юных бойцов из буденновских войск на разведку в поля поскакала". Далей: "...они ехали долго в ночной тишине по широкой украинской степи". Значыць, "поскакали в поле", а "ехали... по степи". Але ж поле і стэп — не адно і тое ж. Скакаць і ехаць — таксама.

Разведчыкі "приехали-прискакали" — і ўбачылі:

Вдруг вдали у реки засверкали
штыки,
Это белогвардейские цепи.

Ад чаго заблiскалі тыя штыхі ў начной цішыні? Не было ж ні сонца, ні месяца. А белагвардзейскія "цепи"? Хто гэта разгарнуў у "цепь" белагвардзейцаў ноччу ў стэпе? Смешна, наіўна ўсё гэта.

Стараючыся паказаць гераізм рэвалюцыянераў, аўтары слоў да песень забываліся і на логіку, і на здаровы сэнс. "Песня про Щорса" пачынаецца так:

Шел отряд по берегу,
Шел издалека,
Шел под красным знаменем
Командир полка.
Голова обвязана,
Кровь на рукаве,
След кровавый стелется
По сырой траве.

Песню спявалі не адно дзесяціГоддзе, захапляліся гераізмам легендарнага Шчорса. Але... Атрад ішоў па беразе, здалёку. Значыць, той бераг доўгі. Едуць доўга, камандзір сцякае крывёю — і ўсім хоць бы што. А як можа слацца крывавы след па сырой траве з перавязанай (обвязанной) галавы?

Можна прыводзіць шмат узораў падобнай "творчасці". Яны сведчаць пра нізкі ўзровень песеннай культуры таго часу, хаця тады ствараліся і добрыя песні, якія прыемна паслухаць сёння. Але вядома, што нядобры прыклад заразлівы.

Водгукі таго "мастацтва" дзіўным чынам паўтараюцца ў нашы дні. Праўда, не ў "рэвалюцыйным энтузіязме", а ў "сексуальнай", я сказаў бы, істэрыі. Паглядзіце, што нясецца з эстрадных падмосткаў, што гучыць па радыё, што запаланіла экраны тэлевізараў. А што чуецца з касет ва ўсіх гарадах, мястэчках, вёсках? Усюды — сексуальны подых эстрады. З рэвалюцыйнага мінулага ў парыве энтузіязму ён перахапіў у асноўным бязглуздасць, дадаўшы прыніжанасць высокага пачуцця — кахання, звёўшы яго ледзь не да жывёльнага стану. Вось некалькі прыкладаў:

И коленки мои не тревожь.
Ты скажи, ты скажи,
Чё те надо, чё те надо,
Но не дам, но не дам,
Чё ты хошь.

Пра сэнс і гаварыць не хочацца. Звярніце ўвагу на мову.

У розных варыянтах, з дабаўкамі, з крыўляннямі сышла з экранаў тэлевізараў брыда:

Ты отказала мне два раза,
"Не хочу", — сказала ты.
Вот такая вот зараза
Девушка моей мечты...

І так бясконца. Пайшла гуляць у падваротнях, на вяселлях, вечарынах. Пад яе танцуюць і дарослыя, і дзеці. Дакладней — не танцуюць, а выпендрываюцца.

Такая "песенная культура" (узораў яе — процьма) пранізала, паралізавала свядомасць многіх: брыда, пошласць хутчэй засвойваюцца. Хутчэй разбэшчваюць душы, асабліва дзіцячыя і юначыя.

Мікалай ДЗЕЛЯНКОЎСКІ.

Наркаманаў можна пазнаць па валасах?

Валасы могуць "расказаць" аб прывычках свайго гаспадара многае. Вырастаючы прыкладна на 1 см у месяц, яны "складзіруюць" інфармацыю аб тым, якія лякарствы, наркотыкі ці іншыя хімічныя рэчывы прымаў у гэты перыяд чалавек. Такім чынам, калі вашы валасы даўжыней 5 см, то, адразаючы сантыметр за сантыметрам, можна ўстанавіць, выкарыстоўвалі вы наркотыкі апошнія 5 месяцаў ці не. Такі аналіз ужо робяць у Італіі і Іспаніі. У гэтых краінах дзейнічае наступнае правіла: калі вы хочаце атрымаць, напрыклад, забраныя правы, неабходна даказаць, што вы апошнія 3 месяцы не карысталіся наркотыкамі.

Акрамя дарожнай паліцыі, аналізам валасоў цікавіцца судовамедыцынская экспертыза. Злачынцаў, прыгавораных да прымусовага медыкаментознага лячэння, можна лёгка кантраляваць пры дапамозе аналізу валасоў, выключаючы дарагія метады. Пры судовым разборы, калі падазроны сцвярджае, што ён не выкарыстоўваў наркотыкі, аналіз валасоў можа быць адзіным доказам яго віны ці невінаватасці.

Гэты метад цяпер праходзіць выпрабаванні на пацыентах шэрага спецустаноў Швецыі, Фінляндыі, Германіі і Канады. Калі ён сапраўды будзе прызнаны незаменным, то знойдзе шырокае прымяненне ва ўсіх краінах Еўрасаюза.

Інэса МОІН,

Стакгольм.

БелТА.

Народная Воля 20 ЖНІЎНЯ 1998 г.

Зеркало

ЭКСПО-98 пытается с помощью концертов рок-музыки привлечь публику

"Паис" (Испания): "Лиссабонская ЭКСПО-98 решила серьезно активизировать проведение ночных концертов, чтобы улучшить скромный приток посетителей в момент, когда эта выставка прошла половину пути. После двухнедельного выступления латиноамериканских коллективов организаторы предусмотрели провести концерты Ринго Старра, Джо Кокера, Дэвида Бирна и колумбийца Карлоса Вивеса. Пока международную выставку в Португалии посетили 3 млн. человек, несколько меньше половины предусмотренного.

Организаторы ожидали, что на выставке до 30 сентября побывают 15 млн. человек, а теперь сократили эту оценку до 9 миллионов.

В связи с этим решено уменьшить цены входных билетов после 8 часов вечера. Кроме того, ответственные за работу выставки решили создать ночной "Зал Тропикану" под открытым небом на берегу реки Тежу, где публика сможет слушать музыку и танцевать под горячие ритмы латиноамериканской, в первую очередь кубинской музыки.

Однако вопреки расчетам в лиссабонских отелях пока много свободных мест".

Приватизация по мановению руки

"Хандельсблатт" (ФРГ): "Александр Куприенко растерянно сидит за столом в коридоре житомирского аукционного центра. Перед ним долгий перечень адресов фирм со всей области. Но этот 50-летний человек разузнал о своих возможностях заранее. Свои сертификаты номиналом в 40 гривен он хочет вложить в сахарный завод. "У сахара хорошие шансы", — говорит он. В будущем (он прочел это в газете) Украина будет поставлять больше сахара в Россию. Куприенко отдает документы в соседнее окошко регистратору. Он теперь зарегистрирован как претендент и может надеяться на получение нескольких акций предприятия. С 1995 года Житомир стал центром приватизации всей области. Жители охотно становятся акционерами в основном аграрных предприятий. Населению выдавали два вида сертификатов: обычные ваучеры и так называемые компенсационные талоны.

Последними должны были быть компенсированы пропавшие во время распада СССР накопления. Житомир был первым центром аукционов. Поэтому для банка ИФЦ, с помощью которого проходит приватизация, он символизирует переход от плановой экономики к рыночной. Всего на Украине разными способами приватизировано более 45 000 маленьких и средних предприятий.

Другой образцовый проект в Житомире — "БиоМедСкло". Предприятие производит медицинское стекло. Оно уже частично приватизировано, скоро в руках государства должны будут остаться 25 процентов плюс 1 акция. Там, где раньше разрабатывалось биологическое оружие, которым потом снаряжались крылатые ракеты, сегодня с конвейеров снимают флаконы различной формы. Главный покупатель, приобретающий 60 процентов продукции, — Россия.

"Раньше, — говорит генеральный директор Александр Руденко, — содержимым пары пробирок с нашего предприятия можно было уничтожить такой город, как Житомир". Но о прошлом директор говорит неохотно, охотней о будущем. Взяв у украинского инновационного фонда кредит размером 500 тыс. долларов, завод поставил новейшее итальянское оборудование. Это должно обеспечить фирме выживание. Именно это заставляет оставаться на рабочих местах 760 человек, работающих на предприятии. Пока положение не блестящее. Одна из работниц признается, что они уже 10 месяцев ждут зарплаты. Но она все равно каждый день приходит на предприятие, чтобы ее не уволили и чтобы оставалась хоть какая-то надежда.

Новые предприниматели, вне зависимости от того, были ли они раньше на государственных предприятиях или фирма была частной изначально, не очень-то довольны новыми экономическими преобразованиями. В основном ругают государство, которое у средних предпринимателей отбирает финансы, а чиновники — взяточники. В то время, как в Польше и на Балтике дела улучшаются, Украина катится под гору.

Александр Денекер, руководитель отдела по сбыту лекарств, говорит, что выжить можно только, если не платить налоги. В противном случае примерно половина дохода пропадет. Всемирный банк подтверждает, что украинским менеджерам приходится тратить 30 процентов времени на исполнение бюрократических условностей. В Литве, второй по этому показателю, на то же уходит половина времени.

Почти любое положительное развитие тормозится неправильными действиями государства. Например, после того, как аграрная промышленность немного восстановилась, ее сразу обложили огромными налогами и пошлинами. Очень низки и иностранные инвестиции в промышленность Украины — всего 760 млн. долларов.

Но, несмотря ни на что, однажды начатые проекты продолжают развиваться. Так, например, на аукционах постоянно распродаются жилые дома, "недострой", площадь под строительство. Если одним объектом интересуются два человека, то торг уже можно начинать. В одном из аукционов Киева торги закончились уже через 20 минут — каждый знает, чего он хочет. Стартовая цена превышается иногда в 10 раз".

"Наследник Романовых — я"

"Коррьере делла сера" (Италия): "Царь жив и работает банкиром в Санкт-Петербурге. Но об этом в России еще мало кто знает. Лучше всех информированы знакомые Олега Васильевича Филатова, 45 лет, который, по его словам, является потомком царевича Алексея, сына Николая II. Будто бы в 1918 году он спасся от бойни в Екатеринбурге и дожил до 84 лет, оставив после себя 4 детей — как раз Олега и его сестер Надежду, Ольгу и Ирину.

На первый взгляд этот человек не похож на сумасшедшего. Он — не как Николай Дальский, еще один самозваный "наследник", провозгласивший себя императором и живущий в своей московской квартире, уставленной царской мишурой. Он не хочет закончить и как Анна Андерсен, полячка, которая в 20-е годы после сумасшедшего дома выдавала себя за Анастасию Романову. Правда, Филатов пользуется своей бородой, которую он отпустил несколько лет назад и которая делает его очень похожим на фотографии предполагаемого деда Николая II.

Олег Филатов с детства заметил у своего отца Василия много странностей, которые отличали его от остальных. Здоровье всегда хромало, болело сердце, спина, было еще множество недугов. Будучи школьным учителем в Оренбурге, он воспитал детей на классической музыке, русском театре и хороших манерах.

Первое поразительное откровение случилось ровно 15 лет назад. Олег повез жену в деревню под Астраханью, чтобы познакомить ее с родителями, которые к тому времени перебрались жить на берег Каспия. Его жена Анжелика сказала тогда, что перед революцией ее семья вышивала для царской семьи. Тогда Василий Филатов начал рассказывать. Он описал Ипатьевский дом, где императорскую семью держали в заточении большевики и где ночью 17 июля 1918 года с ней расправились.

Но, сказал Василий своей семье, "не все были убиты". Сын царя 14-летний Алексей выжил. Он был брошен раненым в грузовик с другими трупами, ухитрился выскользнуть и скрыться, пока не был подобран другими солдатами, доставившими его в деревню в двух сотнях километров от Екатеринбурга. Там его приютила семья Филатовых, она выходила его, кормила и дала свою фамилию.

Старику Василию не надо было ничего добавлять. Олег все понял: Василий Филатов и Алексей Романов — одно лицо.

Василий Филатов умер в 1988 году, но только сейчас его семья перестала скрывать эту историю.

Появление "чудом" спасшихся наследников престола — постоянное явление в трудные периоды русской истории — от Лжедмитриев Смутного времени до самозваных Романовых послереволюционного периода. "Но в рассказе Василия было слишком много деталей, — говорит Анжелика, — слишком много обстоятельств, которые не придумаешь. В это надо верить".

Филатов не подвергся проверке ДНК, при помощи которых были идентифицированы найденные в Екатеринбурге останки. "Нет смысла проводить их в частной лаборатории, у них не будет никакой ценности, — считает он. — Надо, чтобы все было заверено судом, может быть, даже Международным судом в Гааге". Но у претендента в цари нет иллюзий: "Власти тормозят меня, никому не нужен наследник императорского трона".

Что будет, если история Филатова окажется правдой? "Прежде всего мы попросим, чтобы нам вернули фамилию Романов, в том числе на документах, — осторожно отвечает Олег. — Потом посмотрим".

В результате небрежности кремлевские самолеты превращаются в смертельные ловушки

"Дейли телеграф" (Великобритания): "Российские министры рискуют своими жизнями, когда они летают на самолетах правительственного флота, потому что проявляется небрежность в их текущем техническом обслуживании.

Нехватка денег у правительства столь серьезна, что Кремль предложил заплатить 75 тыс. фунтов стерлингов за ремонт вертолета президента Ельцина углем. Его личный самолет Ильюшин-96 был единственным лайнером этого флота, который обслуживается в соответствии с инструкциями.

Двигатели всех остальных машин нуждаются в срочном ремонте. Завод "Рыбинские моторы", который обслуживает двигатели, отказался делать это бесплатно.

Бартерная торговля все еще является самым распространенным методом платежей в российской экономике, где многие компании избегают иметь крупные суммы денег на своих счетах. Российские показатели безопасности в воздухе, которые никогда не были хорошими, резко ухудшились после распада Советского Союза, когда Аэрофлот раскололся на дюжины региональных авиакомпаний.

Всегда считалось, что правительственные самолеты обслуживаются гораздо лучше, чем принадлежащие коммерческим компаниям. Однако ранее в этом году вертолет с вице-премьером, президентским пресс-секретарем, дочерью президента и его внуком на борту совершил вынужденную посадку".

Кубинские зарисовки Евгения КОКТЫША

Сколько мужчин воспевали женскую красоту! Но... Награждая прекрасную половину человечества высокопарными комплиментами и утонченными эпитетами, они настолько увлекались поиском этих самых поэтических выражений, что забывали порой о простой истине: Женщиной можно просто любоваться. Молча. Этим, собственно, и занимался на Кубе фотограф Евгений КОКТЫШ.

На снимках: *кубинская мадонна; красавица пляжа "Санта Мария"; "Тропикано".*

На заметку

Вы хотите прокатиться по Европе? Платите консульские сборы...

С целью упорядочения консульских сборов за визы в страны-участницы Шенгенского договора германские представительства вводят с 01.09.1998 г. следующие консульские сборы:

Транзитная виза: . . . . . **DM 20**

Виза для частных и деловых поездок на срок пребывания **до 30 дней** в полугодии: . . . . **DM 40**

Виза для частных и деловых поездок на срок пребывания от 31 **до 90 дней** в полугодии

однократная: . . . . **DM 60**

дву- или многократная: . . **DM 70**

Годовая виза (общий срок пребывания 90 дней, многократный въезд, срок действия 1 год): . . . . **DM 100**

Национальная германская виза без согласия Ведомства по делам иностранцев, срок действия **до 3-х месяцев:** . . . . **DM 40**

Национальная германская виза без согласия Ведомства по делам иностранцев, срок действия **свыше 3-х месяцев:** . . . . . . **DM 50**

Национальная германская виза с согласием Ведомства по делам иностранцев: **DM 50**

Сборы с несовершеннолетних взимаются в размере 50%.

Взимаемые до настоящего времени сборы за услуги телекса в размере 10.000 белорусских рублей упраздняются.

За признание **гарантийного обязательства согласно §§84,82** закона об иностранцах взимается сбор в размере **DM 40**.

Сборы взимаются **при подаче заявления** на получение визы. В случае отказа в выдаче визы удерживается **сбор за обработку документов** в размере 50%.

Конфликт поколений: победа молодости

Конфликт поколений: столкнулись ехавшие навстречу друг другу со скоростью 55 километров в час два „Форда Фиеста" - „дед" и „внук".

Конфликты поколений в одной семье - дело довольно обычное. Но если семья называется „Форд", а конфликт происходит между „дедом" выпуска 1985 года и „внуком", появившимся на свет в 1998-м, то такой конфликт поколений выливается в весьма поучительный урок.

В немецком центре изучения автоаварий устроили столкновение двух „Фордов Фиеста". Не лобовое, а боковое, при скорости 55 километров в час. Такие столкновения и происходят чаще всего.

Как говорит профессор Ахенского автотранспортного института Г. Валлентовитц, примерно половина погибших или пострадавших в автоавариях бывает именно при боковом столкновении. Это, можно сказать, классическая авария, характерная для небольших дорог.

Итак, два автомобиля на скорости врезались друг в друга. Буквально за секунду переднее колесо старой „Фиесты" оказалось под водительским сиденьем, опорная рама согнулась, а руль врезался в лицо манекена, пристегнутого ремнем безопасности. Шансов выжить в такой аварии у водителя - всего лишь 50 процентов.

И совершенно иначе выглядела новенькая „Фиеста", где помимо ремней безопасности имеются воздушные подушки, усилители ремней, телескопическая рулевая колонка и безопасное переднее сиденье.

Правда, передок и у этого автомобиля значительно пострадал, зато салон оказался достаточно крепким. Манекены водителя и сидящего рядом с ним пассажира полностью защищены новыми системами безопасности.

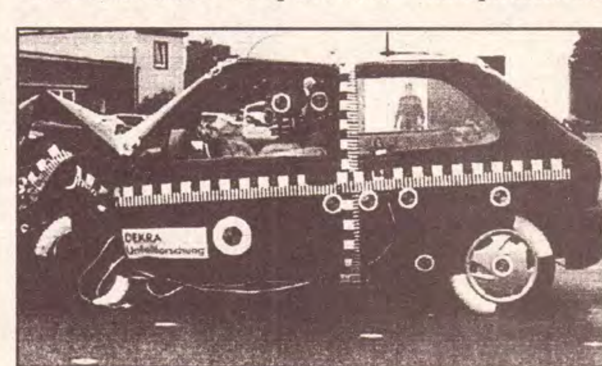
В старой „Фиесте", как и в других автомобилях этого поколения, степень риска сравнительно велика. В то время автомобилестроители использовали одинаковые материалы и похожие конструкции. Энергия удара передавалась на переднее сиденье.

Кузов автомобиля 1985 года изнутри был проржавевшим, поэтому от удара буквально рассыпался. „Внешний вид машины это скрывал. Но сам факт говорит о том, сколь рискованно и небезопасно эксплуатировать дешевый автомобиль, тем более в экстремальной ситуации", - говорит Г. Валлентовитц.

Результат инсценированного столкновения поколений оказался следующим: старый „Форд" по причине малого веса и хрупкого кузова отброшен в доисторические времена современного автомобилестроения. „Внук" же, напротив, даже при столкновении с крупным автомобилем значительно не пострадает. Это гарантировано новой конструкцией, стабильным передним сиденьем, системами безопасности.

Профессор Г. Валлентовитц считает, что еще многое предстоит сделать, дабы обеспечить максимальную безопасность водителя и пассажиров при боковых столкновениях.

Актуальной проблемой остаются педали. Дело в том, что во время инсценированных аварий они перегибались, превращаясь в опасные штыри. Это, кстати, касается не только старенького „Форда".

„Форд Фиеста" выпуска 1998 года: перед смят, но водительское сиденье от столкновения не пострадало. Манекен цел и невредим.

„Форд Фиеста" 1985 года восстановлению не подлежит. Шансов водителю уцелеть мало.

Фото из журнала „Ауто Бильд"

Забытая слава

Кароткі агляд ваеннай гісторыі Беларусі

Некалькі гад таму пад агульным кіраўніцтвам доктара гістарычных навук М.Ткачова вядомыя вучоныя Г.Штыхаў, Г.Сагановіч, С.Тарасаў, А.Дзярновіч, Ю.Бохан, У.Кананові́ч, У.Амяльянчык, В.Герасімаў, С.Таляронак, М.Статкевіч падрыхтавалі кароткі агляд ваеннай гісторыі Беларусі "Забытая слава".

Лічым неабходным азнаёміць з гэтай важнай і цікавай працай чытачоў "Народнай волі".

Лёс Беларусі вылучаецца сваёй веліччу і трагізмам. Стагоддзі амаль няспынных войнаў, неабходнасць пастаянна адваёўваць у прыроды яе даброты, не выпускаючы з рук мяча, сфарміравалі ў беларуса адметны характар, які выклікае захапленне і здзіўленне адначасова. Суседзі адзначаюць, што беларусы — "народ мяккасардэчны, гасцінны, працавіты, кемлівы, набожны, вясёлы, цярплівы, няпомслівы, палка прывязаны да ўсяго, што звязана з гаспадараннем". Народ наш вызначаецца патэнцыяльнай здатнасцю да культуры і далікатнасцю, ахайнасцю і тактоўнасцю. Дэмакратычныя традыцыі беларускай дзяржаўнасці выпрацавалі ў беларускага люду рэлігійную талерантнасць і павагу да іншых поглядаў і разам з тым — імкненне захаваць сваю асабістую незалежнасць. Прага асабістай аўтаномнасці і самастойнага гаспадарання спрадвеку пераважалі ў беларуса над калектывісцкімі ідэямі, што не выключала ўзаемадапамогі ў выпадку патрэбы. Спробы пранікнуць у свой унутраны свет беларус дапускае вельмі рэдка. Як імунітэт на пастаянныя дамаганні "дабрадзеяў" з усходу і захаду падпарадкаваць сабе беларуса і навязаць яму свае прынцыпы і погляды фарміравалася беларуская скрытнасць і недаверлівасць. Нягледзячы на сваю гасціннасць і мяккасць, беларус скептычна ставіцца да чужых людзей, а тым больш ідэй, затое за ідэі, якія ўспрымае як свае, змагаецца з выключнай мэтанакіраванасцю і ўпартасцю.

Замкнёны і часам схільны да адзіноты і роздуму, беларус — натура надзвычай паэтычная. Багацце фантазіі і некатораяя містычнасць дазволілі беларускаму люду стварыць выключны па багацці фальклор і выпрацаваць мову, якую А.Міцкевіч назваў самай дасканалай і найбольш захаванай з усіх славянскіх моў.

Любоў беларуса да сваёй Радзімы, якую ён можа пакінуць толькі пад уплывам крайняй неабходнасці, уражвала іншаземца, асабліва рускіх, якія адзначалі, што беларусу "глыбока праціўна думка хаця б часова развітацца з роднымі мясцінамі". Менавіта гэтая любоў і павага да сваёй зямлі, а таксама выхаваная стагоддзямі павага да правоў суседа прывялі да адсутнасці ў беларускага народа агрэсіўнасці і духу каланізатарства. Так, людзі нашай зямлі талерантныя і добразычлівыя. Але галоўная трагедыя нашай зямлі, што лёс даў нам неталерантных і нядобразычлівых суседзяў. Наша культура, якая стагоддзямі жывіла тады яшчэ далёка не дасканалыя культуры суседзяў, наша зямля, пераробленая з балота і лесу працай і розумам нашых продкаў у квітнеючы сад, сталі спакуслівым кавалкам для шматлікіх "старэйшых братоў", якія надалі сабе права спажываць тое, што не стварылі. І вось сталася тое, што сталася. Мы, чые продкі калісь былі адным з самых слаўных у Еўропе народаў, робімся калі не адміністрацыйнай, то духоўнай правінцыяй "единой и неделимой". Мы, чыя культура, роўная іншым еўрапейскім культурам, мусім, аддаўшы яе па частках суседзям, якія з гэтых частак здолелі зрабіць нацыянальны гонар, падбіраць аб'едкі. Мы, еўрапейская краіна, перад якой адчынены ўвесь свет еўрапейскай цывілізацыі, успрымаем гэту цывілізацыю на мове краіны, якая знаходзіцца пераважна ў Азіі...

Дзіўны наш народ. Дужы і сумны. Меў герояў — і ніхто іх не ведае... Усё жыццё любіў волю — і яго прымусілі стаць рабом... Стварыў багацце культуры — і сам яе не ведае... Аднак, не ўсё яшчэ страчана. Ёсць пакуль што шанц, можа, апошні, усвядоміць сябе людзьмі, народам з Вялікай гісторыяй і культурай, аднавіць тое, што амаль згублена, каб паказаць, што "жывы яшчэ наш народ, і жыць ён хоча, і жыць ён можа, і жыць ён будзе!"

I

Амаль паўтары тысячы гадоў назад на заселеныя балтамоўнымі плямёнамі абшары Беларусі пачалі прыходзіць славяне. Змешванне славянскага насельніцтва з балцкім у басейнах верхняга Дняпра і Заходняй Дзвіны выдзеліла гэты рэгіён сярод іншых заселеных усходнімі славянамі тэрыторый. Тут, у выніку славяна-балцкага сінтэзу ў VIII—X стст., утварыліся прабеларускія этнічныя супольнасці крывічоў, палачан, дрыгавічоў і радзімічаў, у культуры і мове якіх спалучыліся як славянскія, так і балцкія элементы. На іх аснове пачалося фарміраванне беларускай народнасці. Продкамі беларусаў у аднолькавай ступені былі як славяне, так і балты. (Нашчадкамі балтаў з'яўляюцца сучасныя латышы і літоўцы, якіх раней называлі жмудзінамі.)

Адным з самых магутных племянных аб'яднанняў Усходняй Еўропы быў крывіцкі саюз. Частка крывічоў, названая ў самым старажытным летапісе палачанамі — гэта значыць жыхарамі раннефеадальнай дзяржавы — Полацкай зямлі, адразу вызначылася сваёй знешнепалітычнай актыўнасцю. У 907 і 911 гг. яны разам з войскам, якое сабраў князь Алег, хадзілі паспяховымі паходамі на Візантыю і перамагалі рамеяў. Гістарычныя крыніцы сведчаць, што знаёма нашым продкам была ваярская навука не толькі на сушы, але і на моры. Іх баявыя лодкі-караблі добра адчувалі сябе як на рачных, так і на марскіх прасторах, падыходзілі пад непадступныя муры Канстанцінопаля.

У канцы X ст. летапісы паведамляюць пра полацкага князя Рагвалода, які быў зусім самастойным і незалежным, — "трымаў, валадарыў і княжыў Полацкую зямлю". У яго час Полацкая зямля-княства стала настолькі магутнай і вядомай дзяржаваю, што саюза з ёй шукалі іншыя валадары. Адзін з іх, князь Уладзімір (спачатку ноўгарадскі, потым вялікі князь кіеўскі), абражаны адмовай у дынастычным шлюбе з полацкай князёўнай Рагнедай, здолеў захапіць у палон і забіць Рагвалода. Дачку Рагвалода, Рагнеду, ён прымусова ўзяў у жонкі. Беларуская патрыётка Рагнеда зрабіла няўдалы замах на жыццё Уладзіміра і затым апынулася з сынам Ізяславам у Полацкай зямлі. З тае пары, як адзначыў летапісец, "узнімаюць меч Рагвалодавы ўнукі супроць унукаў Яраслава Мудрага (сына Уладзіміра)", княжыўшага ў Кіеве.

Ізяслаў княжыў у Полацку да 1001 г. У 1003 г. князем полацкім стаў яго сын Брачыслаў. Зноў пачалася барацьба паміж Полацкам і Кіевам, якая працягвалася з перапынкамі больш чым 100 гадоў. Полацкія князі ўпарта абаранялі сваё княства, імкнуліся павялічыць яго за кошт суседніх тэрыторый. У 1021 г. адбылася ўзброеная сутычка Брачыслава з Ноўгарадам, які полацкаму князю часова ўдалося захапіць.

Звыш 50 гадоў узначальваў полацкія дружыны ваяўнічы князь Усяслаў Брачыславіч. Ваенныя поспехі Усяслава, яго ўменне непрыкметна апынуцца там, дзе яго зусім не чакалі, сучаснікі лічылі чараўніцтвам. Нават на ворагаў рабіла моцнае ўражанне ўменне полацкага князя знайсці выйсце з самага цяжкага становішча, асабліва ў час бою. Рашучасць і энергія, з якой ён абараняў незалежнасць Полацкай зямлі, былі выключнымі. У 1065 г. Усяслаў асаджаў Пскоў, праз год захапіў часова Ноўгарад. У 1067 г. адбылася бітва паміж "русічамі" і палачанамі. Берагі Нямігі былі "пасеяны касцьмі рускіх сыноў", але Усяславу давялося адступіць. У 1068 г. Усяслаў Полацкі паўстаўшымі кіяўлянамі быў выбраны на вялікакняжацкі трон у Кіеве, але хутка вярнуўся ў родны Полацк і працягваў барацьбу, клапоцячыся аб яго незалежнасці. Адносіны кіеўскіх князёў з Полацкам працягвалі заставацца ў першай трэці XII ст. вельмі вострымі. У гэты час Кіеўская Русь канчаткова распалася, а Полацк доўгі час заставаўся самастойнай дзяржавай.

II

Доўгі час насельніцтву Полацкай дзяржавы і суседніх зямель Прыбалтыкі даводзілася весці ўпартую барацьбу са знешнімі ворагамі, іх спробамі пазбавіць крывічоў-палачан самастойнасці, захапіць і падначаліць сваёй уладзе. На пачатку XIII ст. разам з лівамі, латгаламі, эстамі — продкамі латышоў і эстонцаў, палачане змагаліся з нямецкімі рыцарамі, якія ўварваліся ва ўсходнюю Прыбалтыку. Заваёўнікам дапамагала каталіцкая царква. Сумеснымі намаганнямі быў створаны царкоўна-рыцарскі Ордэн мечаносцаў.

Нямецкія рыцары разбілі атрады ліваў, захапілі зручную Земгальскую гавань. На яе месцы ў 1201 г. была пабудавана крэпасць Рыга. Гэты горад стаў цэнтрам нямецкага гандлю і дзейнасці манахаў-каталікоў ва ўсёй усходняй Прыбалтыцы. Будуючы невялікія мураваныя крэпасці і апіраючыся на іх, рыцары-крыжакі прасоўваліся ўверх па Заходняй Дзвіне ды пагражалі Полацку.

Лівы і латгалы з даўніх часоў плацілі даніну полацкім князям і пастаўлялі ім дапаможныя войскі. Задоўга да з'яўлення тут немцаў у ніжнім цячэнні Дзвіны (па-латышску Даўгавы) знаходзіліся гарады-крэпасці Кукенойс (цяпер Кокнэсе) і Герцыке (Ерсіка), якімі кіравалі васалы полацкага князя. З'яўленне нямецкіх крыжакоў ва ўсходняй Прыбалтыцы пагражала Полацку стратай падуладных яму зямель.

Атрады з Полацка і іншых гарадоў дапамагалі насельніцтву Латвіі і Эстоніі адбіваць напады рыцараў. Дружыны полацкага князя Уладзіміра аблажылі дзве нямецкія крэпасці летам 1203 г. У 1206 г. палачане зноў прыйшлі на дапамогу лівам.

Рыцары наблізіліся да горада Кукенойса. Тут княжыў Вячка (Вячаслаў), які паходзіў з дынастыі полацкіх князёў і падпарадкоўваўся полацкаму князю Уладзіміру. З невялікай дружынай ён доўга мужна адбіваўся ад захопнікаў, але не атрымаў своечасова дапамогі ад полацкага князя. У 1208 г. Вячка мусіў спаліць Кукенойскі замак і з дружынай у 200 чалавек перайшоў на ўсходнеславянскія землі. Пазней ён узначальваў ваенныя сілы ў крэпасці на тэрыторыі эстаў у горадзе Юр'еве (цяпер Тарту) і загінуў у жорсткім баі з крыжакамі (1224 г.). Вячка быў сапраўдным героем барацьбы з нямецкімі рыцарамі.

У 1209 г. нямецкія рыцары абрабавалі і спалілі другі старажытны фарпост Полацкага княства ў нізоўях Дзвіны — горад Герцыке. Калі крыжаносцы ўварваліся на землі эстаў, то апошнія звярнуліся за дапамогай да полацкага князя Уладзіміра. У 1216 г. палачане сумесна з эстамі і літоўцамі рыхтавалі вялікі паход супраць мечаносцаў. Аднак у дзень выступлення з Полацка Уладзімір нечакана памёр (відаць, быў атручаны падасланымі людзьмі), і паход сарваўся. Каб супрацьстаяць узрастаючай небяспецы, Полацк і Віцебск мусілі ўмацоўваць палітычныя сувязі з Ноўгарадам.

У 1240 г. князь Аляксандр разграміў на Няве войска шведскіх рыцараў. Здабываць перамогу яму дапамагалі і палачане, якія змагаліся на баку Аляксандра Неўскага. Апавядаючы пра бітву ў адным з летапісных твораў, сучаснік адзначыў подзвігі шасці найбольш адважных воінаў. Сярод гэтых герояў быў названы і беларус Якаў з горада Полацка. Узброены толькі мячом, праявіўшы выключную мужнасць, ён напаў на цэлы атрад (на старажытнай мове "полк") шведаў і адзін вытрымаў бой супраць рыцараў.

III

У XIII ст. пад пагрозай крыжацкай агрэсіі з захаду і мангола-татарскай з усходу пачаўся працэс аб'яднання асобных княстваў на абшарах Беларусі. Цэнтрам кансалідацыі стала летапісная Літва, размешчаная паміж асноўнымі этнічна-беларускімі землямі — Полацкай, Турава-Пінскай, Наваградскай. Калі ў 1240-х гг. адзін з літоўскіх князькоў Міндоўг з прычыны ўнутраных разладаў перабег у Наваградак і прыняў там хрысціянства, феадалы гэтага беларускага горада абралі яго сваім служылым князем. З дапамогаю наваградцаў Міндоўг падпарадкаваў сабе Літву, затым ягоны сын Войшалак падначаліў суседнія балцкія землі Дзяволтву і Нальшчаны, а яшчэ пазней уладу Наваградка добраахвотна прызналі Полацк і Пінск. Гэтае дзяржаўнае ўтварэнне — аб'яднанне Літвы, Нальшчанаў, Дзяволтвы, Піншчыны ды Полаччыны вакол Наваградка — стала першым этапам збірання Вялікага княства Літоўскага, ядром новага гаспадарства з поліэтнічным насельніцтвам.

(Працяг на 4-й стар.)

Забытая слава

Кароткі агляд ваеннай гісторыі Беларусі

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.)

Пад канец XIII ст. пры князі Віцені ў склад Вялікага княства Літоўскага ўвайшла Берасцейская зямля, а пазней — увесь поўдзень Беларусі. Пры князі Гедыміне да княства далучылася большая частка этнічна беларускай тэрыторыі. Аб'яднанне адбывалася на аснове ўзаемадамоўленасці, якая гарантавала захаванне асаблівасцей мясцовага самакіравання, гаспадарчага і сацыяльнага жыцця. У 1323 г. вялікі князь Гедымін перанёс сталіцу дзяржавы ў Вільню. Пры ягоным наступніку Альгердзе ў склад Вялікага княства Літоўскага ўвайшло левабярэжжа Дняпра ды нізоўе Прыпяці, а пры Вітаўце — Смаленшчына. Так завяршылася ўключэнне беларускіх зямель у магутнае гаспадарства Еўропы, у якім колькасна дамінавала беларускае насельніцтва, дзяржаўнай мовай была старабеларуская, а ў культурным жыцці дамінаваў беларускі элемент. Тагачасныя беларусы зваліся "літвой" ці "ліцвінамі".

Аднак дзяржава будавалася ў далёка не мірных умовах. З 1203 па 1413 г. насельніцтва Беларусі выцерпела безліч ваенных паходаў крыжакоў, зрабіўшы свой важкі ўклад у справу агульнаеўрапейскай барацьбы народаў Еўропы супраць крыжацкай агрэсіі. Яна ўсякі раз праходзіла праз землі Падзвіння і Панямоння.

З пачатку XII ст. Полацк і Віцебск сталі адыгрываць ролю багатырскіх застаў на шляху крыжацкай агрэсіі ў Падзвінні, наглуха зачыніўшы крыжакам ход па Дзвіне ўглыб беларускіх зямель, на Смаленшчыну і Масковію.

Летам 1236 г. войскі Ордэна мечаносцаў былі разгромлены каля Шаўляя аб'яднаным беларуска-літоўскім войскам. Гэта прымусіла мечаносцаў пайсці на аб'яднанне з Тэўтонскім ордэнам і ўтварыць сумесны Лівонскі ордэн са сталіцай у Рызе. Рыцары і надалей працягвалі свой агрэсіўны курс у дачыненні да народаў Прыбалтыкі, Беларусі, земляў Пскоўшчыны і Наўгародчыны. За перыяд з 1230 па 1284 г. тэўтонцы падпарадкавалі Прусію і зрабілі яе базай для сваіх паходаў на суседнія тэрыторыі. У процістаянні ім гартавалася баявая вывучка беларускіх палкоў. Асабліва праявілі сябе палачане і віцябляне ў бітвах ля воз. Дурбэ (1260 г.) і Ленавардэнам (1261 г.).

Узброеныя сілы Лівонскага ордэна дзейнічалі не толькі ў беларускім Падзвінні. З 1250 г. яны пачалі рабіць набегі ўглыб Панямоння. Так, у 1250 г. магістр Лівонскага ордэна Андрэй фон Шцірлянд напаў на Наваградак, але захапіць яго не здолеў. У 1284 г. зрабілі свой першы паход на Гродна крыжакі з Прусіі. Сюды яны яшчэ будуць прыходзіць каля 20 разоў. Пачынаючы з сярэдзіны XIII ст. і па 1345 г. крыжакі зрабілі 30 паходаў, Прускі ордэн зрабіў 70 паходаў, а Лівонскі — 30 паходаў. У часы праўлення Кейстута (1345—1382 гг.) саюзнае беларуска-літоўскае войска адказала 30 паходамі на Прусію, 10 паходамі на Лівонію. За адносна кароткі перыяд (37 гадоў) было зроблена з абодвух бакоў 140 паходаў. Прычым за апошнія 12 гадоў праўлення Кейстута (1370—1382 гг.) адбылося 75 паходаў. У сярэднім па 6 паходаў у год. Больш чым 15 паходаў было зроблена крыжаносцамі ў часы праўлення Вітаўта (1352—1430 гг.). Апошні драпежніцкі паход крыжакі з Лівоніі зрабілі ў 1413 г.

Землі Беларусі і Літвы шчодра паліты крывёю іхніх лепшых сыноў, якія зрабілі непамерна вялікі ўклад у агульнаеўрапейскую вызваленчую барацьбу эпохі сярэднявечча. Дарога да перамогі густа выслана целамі многіх тысяч бясстрашных і слаўных віцязяў. Аб муры многіх беларускіх замкаў пашчарбілі свае мячы драпежныя чужынцы. Акрамя Гродна, яны 4 разы беспаспяхова — у 1250, 1314, 1391 і 1394 гг. — штурмавалі Навагрудак. Пяць разоў — у 1333, 1334, 1366, 1382 і 1386 гг. — бачыў іх горды і непакораны бацька гарадоў беларускіх слаўны горад Полацк. Тройчы — у 1384, 1392, 1394 гг. — яны спрабавалі ўзабрацца на высокія муры Лідскага замка. Акрамя сцягоў нямецкіх рыцараў, тут развяваліся харугвы рыцараў Англіі, Францыі, многіх іншых краін Еўропы. Бачылі іх пад сваімі сценамі Крэва, Бярэсце, Камянец, Ваўкавыск, Мядзел, Дзісна, Браслаў, Свір і незлічоныя вёскі, па іх не раз прайшлася разбуральная вайна.

Аднак найбольшую славу непрыступнай цвярдыні, пра якую ведала ўсё еўрапейскае рыцарства, атрымала старажытная Гародня, ці "замак Гартэн", як яго называлі прускія храністы. Пачынаючы з 1284 і па 1402 г., крыжакі зрабілі на гэтае арлінае гняздо Панямоння каля 20 паходаў. Бадай, не знайсці краіны ў Еўропе, адкуль рыцары не пабывалі б пад сценамі "недаступнага Гартэна". Паход "на Гартэн" лічыўся вышэйшай адзнакаю і гонарам маладога еўрапейскага дваранства, рамантычнай тэмаю прыдворных свецкіх баляў і банкетаў. З Германіі, Францыі, Швецыі, Галандыі, Даніі, Італіі, Іспаніі, Чэхіі і Англіі — атрад за атрадам ішлі крыжакі "на Гартэн". Хто іх толькі не ўзначальваў: магістр тэўтонаў Конрад Цірнберг (1284 г.), комтуры Кёнігсберга і Брандэнбурга, магістры Лівонскага ордэна і англійскія графы Чэмберлены, Нортумбеленгі і Бэдфарды.

Больш за чвэрць стагоддзя абаронай Гародні кіраваў непераможны князь Давыд Гарадзенскі, які са сваёй дружынай хадзіў на выручку Наваградку і Пскову, рабіў кінжальныя рэйды ў Прусію, пад Брандэнбург і Франкфурт-на-Одэры. Не могучы адолець Давыда ў адкрытым баі, немцы за дапамогай наёмнага забойцы, польскага рыцара Андрэя Госта, паздрадніцку і трусліва забілі яго ў 1328 г.

Сумеснае беларуска-літоўскае войска выйграла буйнейшую бітву еўрапейскага маштабу на рацэ Стрэве ў Латвіі. Немцам на падмацаванне прыбылі рыцары з Францыі і Англіі. Усяго іхняе пешае і коннае войска на чале з магістрам налічвала каля 40 тысяч чалавек. Беларуска-літоўскія дружыны былі ўзмоцнены харугвамі з Полацка, Віцебска, Гародні, Наваградка, Бярэсця, Смаленска, Уладзіміра-Валынскага. Саюзнае войска не саступала рыцарскаму ні па колькасці, ні па ўзбраенні. Па маштабе і па сваім стратэгічным значэнні бітва на р. Стрэве можа раўняцца вядомаму пабоішчу на Куліковым полі. Яна прынесла заслужаную перамогу і славу князям Альгерду і Кейстуту.

Паколькі дзевяць дзесятых насельніцтва дзяржавы складалі нелітоўцы, то зразумела, што асноўны цяжар паходаў і бітваў падаў на плечы гараджан Беларусі і ў меншай ступені Украіны. Аснову войска складалі служылыя баяры, гарадскія апалчэнні, простыя "воі"-сяляне, слугі і нават адпушчаныя на волю рабы-паланянікі. Развітая дзесяцічна-соценная структура іх арганізацыі, адшліфаваная ў папярэднія стагоддзі, эканамічны патэнцыял гарадоў, высокі тэхнічны ўзровень зброі рабілі гэта войска надзейным гарантам у процістаянні крыжацкай агрэсіі.

Прускія храністы сведчаць, што пастаянная барацьба і гатоўнасць да абароны вымагалі ад вялікіх князёў максімальных высілкаў пры арганізацыі адпору рыцарскім драпежным паходам. Вітаўт нават пастанавіў, што кожны баярын быў абавязаны з'яўляцца на службу толькі конна. Калі ж нехта каня не меў, то мусіў прадаць у рабства жонку і дзяцей, але з'явіцца на вайну конна.

Рашаючая бітва сіл народаў Усходняй Еўропы (Польшчы, Беларусі, Літвы, Украіны, некаторых рускіх зямель, Чэхіі, Валахіі і інш.) адбылася 15 ліпеня 1410 г. каля в. Грунвальд у Альштынскім ваяводстве. Войскі ўзначальвалі польскі кароль Ягайла і вялікі князь літоўскі Вітаўт. Пад іх кіраўніцтвам было 90 харугваў. Гэтыя воінскія фарміраванні былі рознымі па колькасці людзей, але ў сярэднім гэта было 1000 чалавек. Звычайна тут мелася 200 коннікаў і 800 пехацінцаў. Палова іх была пры сцягу і абараняла яго. Дакладных звестак аб колькасці процістаячых войскаў няма. Па адных звестках, пад кіраўнцтвам Ягайлы і Вітаўта было каля 100 тыс. чалавек (уключаючы 30 тыс. татар хана Джэлаладдзіна, сына Тахтамыша Сарайскай Арды), па іншых крыніцах — усяго 32 тыс. Прыблізна таксама ацэньвалася войска крыжакоў. З 90 харугваў 43 былі беларуска-ўкраінскія. Хронікі зафіксавалі тут харугвы Полацкую, Віцебскую, Гарадзенскую, Берасцейскую, Пінскую, Наваградскую, Лідскую, Ваўкавыскую, Драгічынскую.

Польскі храніст Ян Длугаш называе яшчэ тры харугвы са Смаленскай зямлі, але аналіз фактаў, дакументаў і розных крыніц паказвае, што са Смаленска, як і з усіх гарадоў, была толькі адна харугва. Астатнімі былі Мсціслаўская і Аршанская, якія стаялі разам са смаленцамі. Прыйшлі яшчэ Заслаўска-Менская, Слуцкая і Магілёўская, Крэўская, Кобрынская, Лукомская харугвы. Былі атрады чэхаў, мараваў, сілезцаў, валахаў. Стаялі ў ратным страі пасланцы Ноўгарада Вялікага, Ноўгарад-Северскага, Старадуба і іншых мясцін. З 40 харугваў Вітаўта 30 мелі на сваіх сцягах "Пагоню", а 10 — герб "Калюны".

Бітва распачалася з артылерыйскай дуэлі. Першыя атакі супраць левага крыла крыжакоў пачала лёгкая конніца ВКЛ, на якую абрушыліся самыя моцныя ўдары праціўніка. Пасля жорсткіх і кровапралітных сутычак цяжкая конніца рыцараў пацясніла кавалерыю Вітаўта і частку пешых харугваў. Астатнія яго харугвы вялі зацяты бой на левым флангу, дзе асабліва вызначыліся тры палкі пад камандаю мсціслаўскага князя Сямёна-Лінгвена — гэта смаленскі, аршанскі і мсціслаўскі. Адзін з гэтых палкоў загінуў цалкам, астатнія выстаялі і злучыліся з польскімі харугвамі. Адзіным магутным ударам саюзнікі прарвалі фронт, акружылі ворага і к вечару закончылі разгром крыжакоў. Ордэн страціў больш за 30 тысяч забітымі, параненымі і палоннымі. Былі забіты вялікі магістр Ульрых фон Юнінген і многія знатныя рыцары.

Разгром крыжакоў пад Грунвальдам спыніў агрэсію Тэўтонскага ордэна на ўсход, садзейнічаў эканамічнаму развіццю Беларусі і суседніх земляў, іхняму ўсталяванню ў агульнаеўрапейскім доме.

IV

Калі ў XIV — пачатку XV ст. асноўную пагрозу для беларуска-літоўскага гаспадарства ўяўляла крыжацкая небяспека, дык пазней стала хутка ўзрастаць значэнне ўзаемадачыненняў з усходнім суседам — Маскоўскай дзяржаваю, якая падбівала землі вакол сябе. Вільна і Масква рабіліся заця-тымі сапернікамі.

У сярэдзіне XIV ст. канфлікт разгарэўся з-за ўплыву на Смаленскае княства. Смаленшчына — частка былых крывіцкіх зямель — была генетычна і гістарычна звязана з беларускаю дзяржаўнасцю. Звязваў Смаленск з Вялікім княствам і гандаль з Рыгаю. Аднак гэтае княства пакутавала і ад нападаў маскоўцаў. Калі ў сярэдзіне XIV ст. у Смаленску часова перамагла прамаскоўская партыя, гэта сапсавала адносіны паміж двума суседзямі і родзічамі. У канцы 60-х гадоў пазіцыі Вялікага княства Літоўскага на Смаленшчыне ўзмацніліся: у 1367 г. Андрэй Альгердавіч Полацкі заняў Родню і Хорвач — два гарадкі на поўдзень ад Смаленска. У рэшце рэшт смаленскі князь Святаслаў Іванавіч стаў верным саюзнікам Вялікага княства і разам з вялікім князем Альгердам у 1368, 1370 і 1372 гг. змагаўся супраць маскоўскіх войскаў, якія імкнуліся перашкодзіць аб'яднанню беларускіх зямель. Смаленскія палкі хадзілі і на крыжакоў.

Дадаткова абвастрыліся адносіны паміж Вялікімі княствамі Маскоўскім і Літоўскім у сувязі з антымаскоўскімі тэндэнцыямі ў палітыцы Цвярскога княства, якое знайшло сабе саюзнікам беларуска-літоўскую дзяржаву. З гэтым і звязаны знакаміты паход 1375 г. на Маскву. Беларускія хронікі досыць красамоўна адлюстроўваюць тыя падзеі. На світанку вялікі князь Альгерд разам са сваім войскам узышоў на Паклонную гару. Маскоўскі князь Дзмітрый (будучы Данскі), рэальна ацаніўшы сілы й бачачы бесперспектыўнасць бітвы, першым прапанаваў замірэнне. "А пасьля доўгіх намоваў даўся Альгерд да яднаньня й міра, але пад умоваю, каб яму вольна было з часткаю рыцарства й панамі вернымі да замку Маскоўскага збройнымі ўехаць". У крамлёўскім саборы Альгерд заявіў: "Бачыш, княжа Дзмітрый, хто з нас раней на вайну ўстаў". Гэтыя падзеі і словы даюць магчымасць адзначыць мабілізацыйныя здольнасці беларуска-літоўскай дзяржавы і тактычную мабільнасць яе войска, што ў дадзеным выпадку з'явілася перадумовай перамогі. Падзеі адбываліся на Вялікдзень, і Альгерд падараваў Дзмітрыю чырвонае калляднае яйка, а затым зламаў сваю дзіду аб браму Масквы, каб Масква памятала, што беларуска-літоўскае войска было тут і "дзіду сваю Альгерд крушыў аб браму".

У выніку мірных перамоваў канфлікт быў заладжаны. Праўда, толькі часова.

Новы крызіс у адносінах беларуска-літоўскай дзяржавы і Вялікага княства Маскоўскага ўзнік ужо за часамі Вітаўта Вялікага. І гэтым разам асаблівая ўвага Масквы была звернута да Смаленска. Таму вялікі князь Вітаўт мусіў у 1405 г. падысці пад сцены Смаленска з вялікім войскам і артылерыяй. Здраднік-князь Юрый Святаславіч Смаленскі ўвайшоў у змову з Масквою, накіраваў пасольства да крыжакоў па дапамогу. У адсутнасць князя Вітаўт з удзелам смалян увайшоў у горад.

Але толькі пасля Дуброўны (Грунвальда) і ліквідацыі крыжацкай пагрозы беларуска-літоўскі гаспадар здолеў па-сапраўднаму супакоіць Маскву. Падставаю для вайсковага паходу было абрабаванне ў 1416 г. пад Пуціўлем маскоўцамі беларускіх купцоў. Вітаўт Вялікі досыць хутка арганізаваў вайсковую экспедыцыю. Два войскі сустрэліся на р.Вугры. Патрабаванні беларуска-літоўскага гаспадара былі наступнымі: пакаранне рабаўнікоў і кампенсацыя маскоўскім бокам вайсковых выдаткаў. Падчас перамоваў адзін з беларускіх рыцараў Андрэй, не вытрымаўшы, ускрыкнуў: "Не мірыся, Вітаўце, не мірыся, таму што на самой справе мы з Масквою яшчэ не біліся!" Маскоўцы выканалі ўсе патрабаванні вялікага князя літоўскага.

У выніку вайсковых і дыпламатычных дзеянняў Беларуска-Літоўская дзяржава пашырыла межы на ўсход. Ягоная мяжа праходзіла ажно каля сучаснага Мажайска — за 107 вёрст ад Масквы.

Ужо пры вялікім князі Казіміры, у 1458 г., адбылася наступная вайна. Маскоўскі князь Васіль сабраў вялікае войска, заклікаўшы на дапамогу казанскага хана, і падышоў да Вязьмы, якая тады належала Вялікаму княству Літоўскаму. Па шляху маскоўцы "руйнавалі й палілі воласьці". Па Беларусі і Літве князь Казімір таксама склікаў войска, наняўшы дадаткова польскіх жаўнераў. Гетманам быў пастаўлены беларускі магнат Станіслаў Кішка. Вялікі князь Казімір застаўся ў Смаленску, а гетман рушыў з войскам насустрач маскоўцам. Але вораг ужо паспеў вывесці свае аддзелы з тэрыторыі беларуска-літоўскай дзяржавы. Па слядах праціўніка гетман Кішка ўварваўся ў маскоўскія воласці, узяў крэпасці Мажайск, Казельск, Веру, Калугу. Калі Масква падцягнула 15-тысячнае войска, гетман Кішка хутка адрэагаваў на з'яўленне такой значнай сілы. У сваім тыле беларускі гетман "у хітрых засадах" пакінуў аддзелы Зіновіча й двух Радзівілаў, а сам выступіў насустрач ворагу. "Масква... у вялікасьці войска свайго, вельмі ахвотна... ударыла" па беларускіх аддзелах Кішкі. Гетман у сваю чаргу пачаў адводзіць хутка сваё войска й прывёў Маскву на Зіновічавы і Радзівілавы роты, наўмысна пастаўленыя ў засадзе, а потым сам Кішка абярнуўся, а Зіновіч і Радзівілы ўдарылі па ворагу з бакоў. Дзве мілі гнала беларуска-літоўскае войска маскоўцаў "секучы, рубячы, колючы". Гэта паведамленне "Кронікі Літоўскай і Жамойцкай" асабліва каштоўнае тым, што знаёміць нас з тактыкай бою беларускіх ваяроў супраць пераважаючага праціўніка.

(Працяг будзе.)

Наследие Самаранча

В будущем тысячелетии спорта уже не будет. Будет цирк

Недавно президент МОК Хуан Антонио Самаранч выступил с сенсационным заявлением: в январе будущего года в Лозанне состоится конференция, посвященная легализации допинга. Иными словами, стимулирующие препараты, с которыми столь жестко и не всегда безуспешно боролось не одно поколение спортивных медиков, будут узаконены. Более того, МОК распространил пресс-релиз, в котором подтверждается, что слова, сказанные Самаранчем, – не личное мнение, а вполне официальная позиция международной организации, политика, которой она отныне намерена придерживаться.

ИТАР-ТАСС

Хуан Антонио Самаранч

Формальным поводом для этого стали последние события на всемирно известной велогонке «Тур де Франс», которая впервые за всю историю своего существования могла не доехать до Елисейских полей. Известно, что велоспорт – один из самых допинговых. Без допинга спортсмену здесь не выдержать – изнурительная жара, многочасовые петляния по горным дорогам – все это требует выносливости и искусственного поддержания хрупкого человеческого организма. Велогонщики и выступили в защиту своих прав: один за другим стали признаваться в применении допинга. Сначала это сделал швейцарец Армин Майер, затем Алекс Цулле и Лоран Дюфо.

Перед началом очередного этапа велогонка забастовала против произвола антидопинговой комиссии. Гонщики сидели на трассе, положив рядом свои велосипеды.

Современный спорт поставил организм человека на грань его возможностей. Иногда даже за грань. Профессиональный спортсмен не может сегодня обойтись без стимуляторов, иначе 100-метровку будут бежать не за 9,9, а за 11 секунд, как в начале века, вместо 200 кг тяжелоатлеты начнут поднимать 100. Мы же, зрители, не согласимся с таким заведомым регрессом. Коммерциализация, гонка за зрелищностью, колоссальные деньги за рекламу и телетрансляции делают невозможным спорт без допинга. Чистого спорта уже давно нет и быть не может. Поэтому лозунги типа «Нет допингу в спорте!», многочисленные скандалы, в том числе дисквалификация величайшего атлета нашего времени Бена Джонсона или лыжницы Любови Егоровой, впрочем, как и любая другая дисквалификация, – лицемерие и фарс.

Голоса в защиту допинга раздавались уже давно. Например, известный хирург и писатель Юлий Крелин неоднократно говорил, что нынешние профессиональные спортсмены – современные гладиаторы. Они знают, на что идут, знают, за что гробят свое здоровье, – деньги, которые «крутятся» сегодня в спорте сравнимы разве что с капиталами нефтяных компаний. «Одно из самых сильных эстетических потрясений в моей жизни, – Юлий Крелин в недавнем интервью, – это бег Бена Джонсона, стремительный, мощный. Какое же постигло меня разочарование, тогда в далеком уже 1988 году, в Сеуле, когда Джонсон был дисквалифицирован пожизненно. Мир потерял великого спортсмена...»

В последнее время спорт представлял из себя соревнование двух направлений медицины – тех, кто изобретает стимулирующие препараты и методики, и тех, кто их прячет. Недавнее заявление Хуана Антонио Самаранча ясно показало всему миру, что в схватке фармакологических гигантов победили последние. Отныне деньги, вкладывавшиеся в развитие антидопинговых лабораторий и программы, а деньги это немалые, высвободятся, и их можно пустить на развитие детского или юношеского спорта или на развитие спорта в развивающихся странах. Остается только невыясненным, почему столь неожиданно и стремительно сдался на милость победителя непримиримый – в течение 18 лет – борец с допингом Хуан Антонио Самаранч? Как говорили древние, во всем ищи материальный интерес...

Легализация допинга – беспримерный для цивилизации прецедент. Теперь дилемма – разрешать или не разрешать наркотики, узаконивать или нет публичные дома – получила опыт разрешения.

Вот только спорта в его античном, исконном понимании или хотя бы таким, каким его мыслил барон Пьер де Кубертэн, видимо, уже не будет никогда. Хуан Антонио Самаранч войдет в историю олимпийского движения как его могильщик, сначала раздувший до размеров гигантского монстра олимпийскую программу, включив в нее небывалое доселе количество видов спорта, а теперь еще и официально разрешив допинг.

К старости люди становятся добрее. Поскольку маркиз Хуан Антонио Самаранч возглавил международное олимпийское движение не зеленым юнцом, а в возрасте зрелого, уже убеленного сединами мужа, бациллы благодушия все больше и больше завладевали его аристократической душой...

Оксана ПОЛОНСКАЯ

ДОСЬЕ

Медицинская комиссия МОК была создана в 1961 году. Формальным поводом стала смерть датского велогонщика Кнуда Йенсена на Олимпийских играх в Риме. Причина трагедии – употребление допинга. Первое официальное обследование олимпийцев было проведено в 1968 году на Играх в Гренобле и Мехико. Первый допинговый скандал относится к 1976 году (Олимпиада в Монреале), когда были дисквалифицированы 12 спортсменов.

В мире работают 25 лабораторий допинг-контроля. Новая система допинг-анализа вместе с сервисным обслуживанием стоит 1300000 долларов. В России анализ одной пробы стоит 140 долларов, за границей – 300 долларов. Отдельные виды дорогостоящих работ – 800 долларов. Допингом считаются те фармакологические препараты и методы, входящие в установленный медицинским кодексом МОК и медицинскими комиссиями международных спортивных федераций перечень, которые способствуют повышению спортивной работоспособности при приеме их спортсменами как непосредственно перед соревнованиями или во время них, так и в течение тренировочного цикла. Сейчас в числе запрещенных состоят 142 препарата: 30 видов анаболиков, 32 вида диуретиков, 4 вида пептидов, 42 вида стимуляторов, 34 вида наркотиков и две запрещенные методики: кровяной допинг и замена мочи. Возглавляет Антидопинговую комиссию МОК принц Александр де Мерод.

("ОГ")

Медицина: последние новости

Убийцы раковых клеток

Более 30 противораковых препаратов проходят в настоящее время в США последнюю стадию испытаний — такой массированной атаки на злокачественные опухоли медицина до сих пор не знала.

В создание этих препаратов было инвестировано в общей сложности около 15 миллиардов долларов.

Судя по этим данным, специалисты в области молекулярной биологии начали весьма серьезное наступление на злокачественные опухоли. Человечество ждет от ученых, что их новейшие препараты все-таки сумеют в конце концов укротить грозное заболевание.

Еще два с половиной года назад баварка Эльфрида Гридингер с точки зрения лечивших ее медиков считалась безнадежно больной. Рак левой груди прогрессировал, несмотря на лучшие фармацевтические препараты и сеансы радиологии.

Однажды в квартире Эльфриды раздался звонок. "У вас есть возможность принять участие в сеансах экспериментальной терапии рака груди", — предложил ей Готфрид Конецны из клиники в мюнхенском районе Гроссхадерн. С опухолью, пояснил онколог, можно бороться с помощью нового лекарства. С марта 1996 года раз в неделю 41-летней Эльфриде Гридингер вливают антитела под названием "херцептин", этот новый высокотехнологичный препарат разработан и производится в США. Антитела целенаправленно "выслеживают" в организме злокачественные клетки, разрушая их, в чем смогла убедиться Эльфрида Гридингер и врачи, которые констатировали значительные улучшения.

Новых препаратов-антител пока катастрофически не хватает, они еще не прошли все необходимые стадии испытаний для широкомасштабного выхода на рынок. Пока в США по телефону 1-800-4-CANCER нуждающиеся в помощи онкологов женщины могут принимать участие в лотерее американского Национального института рака. Раз в месяц компьютер определяет 30 неизлечимо больных пациенток с метастазами рака груди, которым будет предложена терапия херцептином.

На прошедшем в Берлине 23-м конгрессе Немецкого общества по проблемам раковых заболеваний медики предпочитали во многих случаях говорить не об излечении, а о стабилизации опухоли, замедлении ее роста. Возможно, предполагают сегодня западные специалисты-онкологи, рак можно будет перевести в разряд хронических заболеваний, таких, как, например, диабет, почечная недостаточность или заболевание коронарных сосудов. Врач-онколог Михаэль Унтх высказал даже прогноз, согласно которому в будущем люди будут часто умирать, болея раком, но не от самого рака.

На конгрессе говорили не только об антителах-"киллерах" (типа тех, которые использованы в препарате херцептин).

Особое внимание было уделено генной терапии. Она позволяет клеткам человеческого организма самим успешно справляться со злокачественными новообразованиями. В наследственный код им будет записан определенный рецепт, благодаря которому это станет возможно. "Уже сегодня во всем мире 1626 больных раком получили такие генетически перепрограммированные клетки. Опухоли пищевода, груди и простаты чаще других разновидностей злокачественных новообразований подвергаются генной терапии", — говорит Бернд Генсбахер из университетской клиники Мюнхена.

Исследования в этом направлении сегодня наиболее продвинуты в клинике Гамбургского университета. Онколог Манфред Вестфаль провел первое в мире комплексное исследование на 246 пациентах, страдающих раковыми опухолями головного мозга 3-й стадии. Обычно в этой стадии больных уже не оперируют. Вестфаль же шел на оперативное вмешательство, а после него инъецировал своим пациентам в мозг измененные клетки. Генное оружие оказалось бессильным против опухолей мозга только в сорока случаях.

Другим новым направлением в борьбе со злокачественными опухолями является гипертермия, или, попросту говоря, перегревание — терапия, в ходе которой у пациента искусственным путем повышается температура тела.

Такой опыт накоплен, в частности, в клинике университета города Любека врачом Гюнтером Видеманном. В специальной установке больному повышают температуру до 41,8 градуса. Таким образом активизируется деятельность клеточных ядов против новообразований. "Ведь сахар также лучше растворяется в горячем кофе, чем в холодном", — так попросту объясняет Видеманн смысл своих исследований.

Этот метод онкологи используют, как правило, в том случае, когда после введения антител желаемой реакции организма не наступает. "В результате у половины пациентов опухоль исчезает либо полностью, либо по крайней мере частично", — говорит Видеманн. В США этот метод получил достаточно широкое признание при лечении, например, рака кожи или легких. К настоящему времени во всем мире терапию перегревом тела прошли 500 пациентов.

Специалисты считают перспективным и так называемый антиангиогенез. Его можно представить себе в виде своеобразной терапии голоданием. "Только на голодном пайке оказываются сами раковые клетки, в которых перекрывается подача крови. Правда, исследования в области голодных диет, убивающих злокачественные новообразования, находятся лишь в зачаточной стадии. "Мы стремимся прервать связь кровеносных сосудов с опухолью", — поясняет Дитер Морме, занимающийся молекулярной биологией в Клинике биологии рака во Фрайбурге. Он разрабатывает методы терапии с помощью так называемых VEGF-сигналов роста. Когда опухоль достигает размеров горошины, она начинает передавать определенные сигналы сосудам, снабжающим ее кровью. Если же VEGF-сигнал будет заблокирован, то, как показал эксперимент на животных, злокачественная опухоль просто погибает от голода.

Публикацию по материалам немецкой прессы подготовил

Юрий ШПАКОВ.

Футбол

"Днепр" мчит без тормозов. К чемпионскому титулу

После матчей 19-го тура футбольного чемпионата Беларуси позиции лидеров остались неизменными.

Могилевский "Днепр-Трансмаш", минимально обыграв бобруйскую "Белшину" (1:0), записал на свой счет вот уже одиннадцатую победу подряд. И навряд ли теперь кому-то будет под силу догнать ушедший далеко вперед "могилевский экспресс". Другим же претендентам на медали остается лишь бороться за второе место, дающее право в будущем сезоне выступить в Кубке УЕФА. Ближе других к этой цели пока дерзкий новичок лиги — борисовский БАТЭ, разгромивший на своем поле минское "Динамо" со счетом 3:0. Таким неудачным оказался дебют для старшего тренера динамовцев В.Арзамасцева.

А вот для наставника "Молодечно" Л.Кучука, наоборот, дебют прошел весьма успешно. Его подопечные со счетом 2:1 одолели на выезде витебский "Локомотив-96" и покинули последнюю строчку в таблице. Правда, угроза расставания с высшей лигой (ее, напомним, покинет одна команда) для молодечненцев еще не миновала.

Результаты остальных встреч: "Торпедо-Кадино"—"Неман"—0:0, "Динамо" (Бр)—"Нафтан-Девон"—1:0, "Торпедо"—"Славия"—0:0, "Шахтер"—"Коммунальник"—2:0.

Дмитрий ЕРМАК.

	и	в	н	п	м	о
1.Днепр-Трансмаш	18	15	1	2	39-7	46
2.БАТЭ	18	11	2	5	35-19	35
3.Белшина	18	9	4	5	30-14	31
4.Торпедо	18	8	7	3	31-13	31
5.Гомель	17	8	6	3	21-14	30
6.Славия	17	7	7	3	23-18	28
7.Динамо Мн	17	8	3	6	25-20	27
8.Торпедо-Кадино	18	7	5	6	21-19	26
9.Локомотив-96	18	7	4	7	18-17	25
10.Динамо Бр	18	7	1	10	22-27	22
11.Шахтер	18	6	4	8	18-31	22
12.Неман	17	5	7	5	13-19	22
13.Нафтан-Девон	18	3	2	13	13-33	11
14.Молодечно	18	2	1	15	15-41	7
15.Коммунальник	18	1	4	13	6-38	7

Четверг, 20 августа

БТ

07.00 Доброе утро, Беларусь!
08.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.45 Новости.
08.15 "Сегодня с вами...".
08.50 Потребительская корзина. Социально-экономическая программа.
09.05 Усадьба. Программа для дачников.
09.30 Здоровье. Болезни случайных связей.
09.55 Мультфильмы.
10.30 Сериал "Блистательные Азераки".
11.15 Королевская охота.
11.55 Гости в дом. Ко Дню независимости Украины.
12.25 "Бархатный сезон".
13.15 "Три сестры". Фильм-спектакль. Ч. 1-я.
14.30 "Тепло встреч". Белорусы Брянщины.
15.10 "Д'Артаньгав и три пса". Мультсериал.
15.35 Телесериал "Девочка и океан". (Австралия).
16.00 Пограничье. Передача из Гродно.
16.30 Родное слово. "Книгосбор".
17.00 Д/ф "Карадаг — земля заповедная".
17.25 Второй международный фестиваль органной музыки "Колокола Софии". Передача из Витебска.
18.20 Сериал "Блистательные Азераки".
19.10 Белорусский хит-парад.
19.15 "Сегодня с вами..." Президент Белорусского общества охраны животных "Ратаванне" Людмила Атрашкевич.
19.55 Сделано в Беларуси. Новополоцкое ПО "Полимир".
20.15 Криминальная хроника.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.55 Развлекательная программа "Отбой".
22.15 Х/ф "Мечтать никогда не поздно" (Франция).
00.00 "Крок".
00.30 Акколада.

ОРТ

08.00, 11.00, 14.00, 17.00, 00.55 Новости.
08.15 Сериал "Роксолана — пленница султана".
09.00 Человек и закон.
09.35 Пока все дома.
10.20 Домашняя библиотека.
10.25 Телеигра "Эти забавные животные".
11.15 Программа "Вместе".
14.20 Мультсериал "Невероятные приключения Джонни Квеста".
14.45 Классная компания.
15.10 Волшебный мир, или Синема.
15.40 Сериал "Лето наших надежд".
16.10 ...До шестнадцати и старше.
16.30 Вокруг света.
17.20 Сериал "Роксолана — пленница султана".
18.05 Час пик.
18.30 Телеигра "Эти забавные животные".
19.00 "В поисках утраченного". Иван Переверзев. Ведущий — Г.Скороходов.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.35 Х/ф "Из жизни Федора Кузькина". 1-я и 2-я с.
23.50 Легкая атлетика. Чемпионат Европы.

РТР

06.30, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Вести.
07.00 Дежурная часть.
07.24 На заметку.
07.25 "Дюймовочка", "Кот в сапогах". Мультфильмы.
08.10 Православный календарь.
08.15 Старая квартира. Год 1956-й. Ч. 2-я.
09.10 Сериал "Санта-Барбара".
13.30 "Приключения Мюнхгаузена", "Новый Аладдин". Мультфильмы.
14.00 "Позвоните Кузе!".
14.25 Легкая атлетика. Чемпионат Европы.
15.00 "Башня".
15.30 Сериал "Первые поцелуи".
16.30 Осторожно, модерн!
17.09 Сериал "Вихрь цветов".
17.55 "Лабиринт".
18.25 "Марьина роща". Ток-сериал.
19.30 Подробности.
19.45 Маски-шоу.
20.35 Комедия "Две ночи с Клеопатрой".
22.00 Сериал "Притворщик".
23.30 Дежурная часть.
23.45 Сиреневый туман.

КУЛЬТУРА

07.05, 13.00, 19.30, 23.00 Новости культуры.
07.25 "Старое танго".
07.55 Парадоксы истории.
08.20 Спектакль "В Париже".
09.00, 11.00, 15.00, 17.00 Новости.
09.05 "Царская ложа".
09.30 Консилиум.
10.00 Московские пенаты. Братья Булгаковы.
10.30 Д/ф "Корбетт. В поисках тигра".
11.05 В.А.Моцарт. "Квартет фа мажор".
11.15 Театр "Октаэдр".
11.35 Бенефис Э.Грача.
12.20 В.Шукшин. "Миль пардон, мадам".
12.45 Гончар из деревни Распопово.
13.15 Вместе с Фафалей.
13.30 "Без визы".
13.40 "Магнификат". Композитор В.Мартынов.
14.10 Художник Андрей Поздеев.
15.05 Мультфильмы "Как один мужик двух генералов прокормил", "Замок лгунов", "Дереза".
15.55 "Лукоморье".
16.15 "Посольские вечера". Швейцария.
17.05 "2003".
17.10 А.Аверченко. "Театральная болезнь".
17.25 Российский курьер.
18.05 "Зарубежное изобразительное искусство".
18.35, 19.50 "Избранное-2000".
19.10 Чудо-сказка.
20.45 После новостей...
21.05 Х/ф "Дневник для моих любимых". Фильм 2-й.

НТВ

05.00, 09.00 Сегодня утром.
08.05 Сериал "Детектив Нэш Бриджес".
09.15 Фантастический фильм "Похищение чародея".
11.00, 13.00, 15.00 Сегодня днем.
11.25 "Старый телевизор".
13.15 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич".
14.00 Сериал "Красавчик".
15.20 "Улица Сезам".
15.50 Мультфильмы "Ну, погоди!", "Завтра будет завтра".
16.15 Сериал "Удивительные странствия Геракла".
17.05 Криминал.
17.15 Впрок.
17.25 Док. сериал "Криминальная Россия. Современные хроники".
18.00, 21.00 Сегодня вечером.
18.40 Х/ф "Коля" (Чехия).
20.40 "Куклы".
21.50 Сериал "Детектив Нэш Бриджес".
22.40 Сегоднячко.
23.15 Д/ф "Серые цветы" (Грузия).

8-й канал

18.00 Программа Кеннета Копланда.
18.30 Для детей "Пострелята".
18.45 Сериал "Скарлетт".
20.00 Новости "К-видео".
20.45 Сериал "Горец".
22.00 Комедия "Джек".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.
Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя адказнасці не нясе.
Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: суботні — 61050 экз., у другія дні — 55000 экз. Заказ №986